

Volja po pošti:
za celo leto naprej... K 60.—
za en mesec... K 5.50
za inozemstvo... K 70.—
V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej... K 60.—
za en mesec... K 5.50
v pravi preložen mesec... 4.50
Sobotna izdaja:
za celo leto... K 10.—
za inozemstvo... K 15.—

SLOVENE C

Inserati:
Klasikalna petstovna (30 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat... po 50 v
za dva in večkrat... 45 v
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.
Poslano:
Klasikalna petstovna K 1.—
Izbija vsak dan izvenredni popust na dan po prazniku, ob 5. uri jutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Redna poštna številka avstrijskega št. 24.797, ogrske 26.511, pošt. -k. št. 7563. — Uredniškega telefona št. 90.

Političen list za slovenski narod.

Upravičeno je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Redna poštna številka avstrijskega št. 24.797, ogrske 26.511, pošt. -k. št. 7563. — Uredniškega telefona št. 90.

Vseučilišče v Ljubljani!

V stari Avstriji smo neprestano zahtevali univerzo v Ljubljani in navajali za njo celo vrsto razlogov. Sedaj smo sami svoji gospodarji in nam ni treba vprašati nikogar. Mislimo, da stari razlogi vendar še veljajo, če so veljali v časih nižje kulturne stopnje, zakaj ne bi sedaj!

Vsak narod, ki hoče živeti, stremi po najvišji kulturni stopnji, ki jo hoče doseči najraje na podlagi lastnega kulturnega življenja. Tako življenje se je začelo za nas Slovence šele sedaj in takoj smo — sledeč kulturnim potrebam — zahtevali vse, kar nas popelje do one stopnje. Niže in srednje šolstvo sedaj hvala Bogu že imamo, nimamo pa višjega šolstva; tega nam niso hoteli dati, hoteč nas ohraniti v kulturni odvisnosti. Hočemo živeti; zato hočemo visokih šol, predvsem svoje lastno vseučilišče. Narod brez vseučilišča je reven, ono je ognjišče, okoli katerega se zbirajo vse duševne sile, od tam prihajajo učitelji in voditelji naroda. Popolnoma neosnovana je trditev, da je nas Slovencev premalo za vseučilišče, da bi hiral. Povsod vidimo, da so najboljši univerze one, kojih zaledje obsega poldrugi do dva milijona duš ali pa še manj. Nas Slovencev je pa nekaj nad poldrugi milijon. Velika vseučilišča ne morejo dati onega podrobnega znanja in globokega naobrazbe kakor jo zahtevamo od take šole, so kljub najboljšim znanstvenikom in najpopolnejšim inštitutom vendarle šole za fabričarje uradnikov itd. Da krasno uspejajo tudi majhna vseučilišča, imamo vse polno zgledov na Nemškem in Francoskem; ali pa pogledimo francosko-švicarska vseučilišča, pa si francoskih švicarjev niti za polovico Slovencev. Seveda pridejo v poštev tudi tuji slušatelji, pa vendar.

Tudi je naša kulturna stopnja sedaj brezdvomno že tako visoka, da takoj lahko zahtevamo svoje lastno vseučilišče. Profesorjev bo dosti in tudi dobrih, prostora pa lahko dobimo, če izpraznimo vojašnice. Vsaj juridični in filozofski odedek bi takoj lahko pričela. Ravno sedanjí položaj naše visokošolske mladine nemudoma zahteva rešitev tega vprašanja. Menda bi tudi priklonitev tehniških oddelkov ne delala posebnih težkoč.

Vseučiliščoma v Zagrebu in Belgradu bi slovensko vseučilišče v Ljubljani seveda prav nič ne škodovalo. Nasprotno, samo koristilo bi; kajti le v medsebojnem tekmovanju se povzpnejo duševne sile na najvišjo stopnjo. Koristi od našega vseučilišča bi ne imeli samo Slovenci, temveč tudi Hrvati in Srbi. Vpeljali bi po angleškem, nemškem in ameriškem vzoru lahko tudi začasno izmenjavanje profesorjev, in take sadove to rodi, so nam pokazala zadnja leta vseučiliškega razvoja v omenjenih treh državah.

Kakor že sedaj vidimo, bodo začeli naši narodni nasprotniki od vseh strani pritisk na našo mlado državo. Mi Slovenci bomo kot na najboljši izpostavljeni važni točki temu pritisku najbolj izpostavljeni in bomo potrebovali zato tudi najboljših obrambnih sredstev. Najboljše in najmočnejše tako sredstvo so pa šole vseh vrst, z njimi oboroženi bomo kos vsem zahtevam in nalogam. Zato je v prospeh cele naše države, ne samo Slovenije, če je ravno ta država, ki se nam kaže za zadnja leta vseučiliškega razvoja v omenjenih treh državah.

Dr. Ivan Stanovnik:

K poglavju vojnih posojil.

Gospodarski ustroj in ustava naše mlade Jugoslavije sta v povojih. Našo javnost danes najbolj interesira vprašanje ureditve naše valute in v tej zvezi vprašanje našega papirnatega denarja in vojnih posojil.

Zigasanje papirnatega denarja je končano. Z zaključkom bo ugotovljeno, koliko je te sorte papirja v naši posesti. Po vseh

znanih soditi, bo naša vlada takoj po končanem zigasanju potegnila zigasani denar iz prometa in ga zamenjala z asignati (plačilnimi nakazili). Assignati naj bi reprezentirali naš papirnat denar do končne ureditve valute. Assignati bodo torej le privzoričen denar in se bodo svoječasno, ko bomo imeli zasiguran teritorij svoje države, izmenjali z dinarji. Koliko bo pri obeh finančnih operacijah padla vrednost denarja je odvisno ne samo od količine privzoričnega denarja, ki je danes v naši posesti, ampak še v veliko večji meri od izida mirovne konference in likvidacije stare podonavske monarhije. Najmočnejši faktor, ki bo odločilno vplival pri reševanju valutnega vprašanja, bo pa seveda vrednost blaga, katero reprezentira naše narodno premoženje. Po zakonu ponudbe in popraše, zmeraj valuta pada, ako primanjkuje blaga, ker so bankovci kakor sploh denar samo prometno sredstvo za izmere in nakup blaga. To so pereče skrbi naših diplomatov in finančnikov.

Kako bo tedaj s papirnatim denarjem, je danes že kolikor toliko vsakemu jasno. Veliko in odprto vprašanje je še, kaj bo oblikacijami vojnih posojil. Glede tega vprašanja si naši finančniki belijo glave, njihova mnenja pa zelo divergirajo.

So, ki zastopajo načelo, naj se vsa vojna posojila anulirajo. Svoje mnenje branijo s tem, da pravijo: Nihče te ni prisilil, zakaj si podpisal? Drugi zagovarjajo misel, naj bi se kurantom, za katere so podpisovali vojna posojila varuhi in sodišča, torej niso svojevoljno razpolagali s svojim premoženjem, obligacije poplačale, vendar pa naj se vsem drugim črtajo (anulirajo). Prvo načelo zastopa torej splošno krivico, ki naj se meri v enaki meri, drugo pa relativno, ker kurande eliminira, dočim hoče, da so vsa ostala vojna posojila izglubljena. Krivica bi se zgodila tako v prvem kakor v drugem slučaju.

Najbolj je pozdravljati misel optimistov, ki želijo, da se vsa vojna posojila, kar jih je v naših zemljah priznajo in izplačajo. To načelo ima tudi veliko zase. Pomislimo le, kdo je pri nas ponajveč podpisoval vojna posojila. Predvsem mali mož, kmečki hlapec in dekla, prevzitek in prevzitek, hlapec, bajtar in kajžarica. Kdor je imel posla pri naših kmečkih denarnih zavodih, bo temu pritril. Mali mož si je pri visoki obrestni meri vojnih posojil ob času padanja obrestne mere v naših denarnih zavodih, hotel zasigurati starostno, penzijsko rento in je ves svoj prihranek posodil državi. Ugodni pogoji, kratak vračilni rok in visoko obrestovanje so bili za malega moža privlačna sila, da je zaupal svoje prihranke državi. Ne pozabimo pri tem, da človek ostane človek. Kdor je bil dober državljani v bivši Avstriji, moder gospodar zase in v umevanjem splošnih ali državnih potreb, bo tega prepričanja ostal tudi v novi Jugoslaviji, samo svojo zvestobo je prenesel na nov državni organizem. Z njegovo varčnostjo, bo raslo njegovo premoženje in s tem se indirektno množilo tudi narodno premoženje. Dobrih državljanov bo pa naša država posebno potrebovala.

V mislih imam tu tudi naše kmečke denarne zavode. Tudi pri podpisovanju vojnih posojil po naših hranilnicah, je prizadet v prvi vrsti in najbolj mali mož, revček, katerega moramo ščititi. Naši denarni zavodi niso podpisovali vojnih posojil samo do višine svojih rezerv, ampak visoko nad rezervami. Anulacija vojnih posojil bi imela za posledico konkurz skoro vseh naših denarnih zavodov in potem teh beraštvo tisoč in tisoč slabotnih. Katastrofa bi bila v tem slučaju z nepreglednimi posledicami, zato bo treba napeti vse sile, da do takšnega poloma v našem združenem narodnem gospodarstvu ne pride.

Popolnoma nekaj drugega je, ako se anulira recimo 100.000 K vojnega posojila kapitalistu ali ako se isti znesek anulira kakšni naši rafajznovki. V prvem slučaju ostane kapitalistu še nekaj milijonov, ali vsaj stotisočakov, dočim bi enaka izguba pri rafajznovki pomenila polom mnogih, v slučaju, da nima rafajznovka velikega rezervnega zaklada, pa tudi če bi ga imela v tej višini, bi se tu vršila krivica mnogim, ki so kot člani skupaj reprezentantje hra-

nilničnega premoženja v slučaju izgube žirantje za popolno pokritje.

Iz navedenega je jasno, da pri reševanju vprašanja vojnih posojil ne moremo postavljati za načelo privilegij kurantom, niti načelo izjemnih določb, da se vsa vojna posojila do zneska kakih 10 ali 20 tisoč kron pokrijejo, ostala pa odpišejo, ampak pri tem vprašanju nas mora voditi splošno načelo: Vojna posojila pokriti, vojne obligacije zenačiti z našim papirnatim denarjem, ker predstavljajo del našega narodnega premoženja, ki se je ravno s podpisom vojnih posojil za te zneske skrčilo. Edino ta splošen princip je pravičen in le na ta način se izognemo kalamiteti, ki bi sicer zadela naše denarne zavode in malega moža, slednjega direktno ali indirektno po denarnih zavodih.

Kako pa kapitalista in vojnega dobičkarja prijeti, da bo v družbi z veleposestnikom nosil del državnih bremen, ki malemu možu ne smejo biti pretežka, o tem pa prihodniti.

Kdaj se bo sklical deželni zbor?

Kdaj se bo sešlo državno veče?

„Puč“ v Celovcu.

Z neko posebno slastjo so širili nemški listi tudi na Koroškem vest, da se je neki hrvaški bataljon branil iti na štajersko fronto. Takoj so si izmislili laž, da se Hrvati proti Nemcem niso hoteli bojevati. Očividno skušajo koroški nemškonacionalci odvrti svet od lastnih vseskozi gnilih razmer. Nemški potniki, ki prihajajo s Koroškega, poročajo, da dviga tam bolševizem prav neverno svojo glavo. V Beljaku se kar javno plakatira, kdaj bodo tu ali tam plenili. To se je zgodilo pred kratkim, ko so oborožene tolpe sklenile pleniti v kopališču »Warnbade« pri Beljaku. Dasi so kopališče, kjer je bilo baje nakopičene precej moke, stražili vojaki s topovi in strojnimi, so vendar bolševiške tolpe dvakrat navalile se tja hoteč udreti v kopališče.

Toda vsled obupnega nemškonacionalnega gospodarstva, ki skrbi samo za gotove privržence, tudi razni vojaški oddelki niso več zanesljivi. Pred par dnevi se je uprl oddelek 8. lovskega polka, katerega so hoteli poslati v Labudsko dolino. Na kolodvoru so se branili vstopiti v voze, razvili so rdeče zastave in korakali nazaj v Celovec. Poveljstvo jih je hotelo privedi nazaj. Na to so prišli s strojnimi in izsilili izročitev tistega oficirja, ki je dal omenjeno povelje; moral je takoj zapustiti Celovec. Med tem se je tem vojakom pridružilo vedno več drugih. Sedanjí močotci v Celovcu nimajo več nobenega vpliva in nobene prave moči; odvisni so od vojaštva, ki grozi v zvezi z bolševiški elementi, da bo plenilo, če ne bo prav kmalu več reda. Vsled tega se oborožujejo civilisti, ki niso člani »Volkswehr«, da bi varovali dom in imetje.

Casniki so dobili strogo povelje, da naj o tem nič ne pišejo. Zaradi tega se tudi vrši stroga cenzura. Izrečno se izraža bojazen, da bi tega ne zvedela ameriška komisija. Ker vse nič ne pomaga, razširjajo nemškonacionalci zopet vest, da se Slovenci izreku ameriške komisije ne bodo uklonili, in hočejo s to pretvezo vojaštvo pridobiti zopet za svoje namene. S tem agitirajo tudi proti socialno demokratični stranki. Obenem pripravljajo nove programe proti Slovincem, hoteč odvrti bolševiške elemente od svojih zalog in jih nahujskati na Slovence. Med ljudstvom vre, pripravljaja se nov preobrat; bolševiško gibanje in vojaški upor se ne da več utajiti.

Nemška nasilstva.

Ljubljanski dopisni urad je v objavi prejel nastopni posnetek iz nekakega uradnega protokola z dne 3. sivečana 1919: Dne 11. prosinca 1919 je bil župnik Jakob Kindelmann v Kloštru pri Grebinju v svoji

sobi, ko je prišla k njemu njegova sestra vsa prestrašena s poročilom, da hočejo vojaški roparji pri glavnih vratih vdreti v župnišče. Župnik je vzel samokres in pobegnil skozi vrt proti Grebinju, meneč, da je tam še jugoslovanska posadka. Nemški vojaki so streljali za njim, ne da bi ga zadeli. Šele v Grebinju je videl, da tam ni več jugoslovanske posadke. Srečala sta ga dva oborožena nemška civilista in ga tirala k nemškemu vojakom v Narodni dom. Tam so ga pehali, mu pljuvali v obraz in mu pretili z granatami. Kmalu potem so prignali tudi župnika Holca iz Grebinja. Tudi njega so vojaški psovali, ga zmerjali »Windisches Schwein, windischer Hund, Verräter, verdammter Pfaffe« itd. Naposled so ju vojaški odpeljali proti St. Andreju v Labudski dolini, in sicer v največjem dežju. Na potu je okoli 25 nemških vojakov prisililo oba župnika, da sta stopila z voza. Agent Wilhermer iz St. Andraža je nastavljal župniku Holcu samokres na prsi in bi ga bil ustrelil, ako ga drug vojak ne bi bil hitro potegnil nazaj. Potem so zahtevali vojaški, da bi vrgli »oba farja« na tla in pogladi konje preko njiju ali pa da bi ju privezli na konje in ju tako vlekli v St. Andraž. Spravili so ju na drug voz in ponatljaji najhujše grožnje. V St. Andražu so ondodni vojaški sprejeli oba župnika z enakimi grožnjami, nekateri so jih klofotali. Drugi so ju bili s pestmi v obraz; eden jima je brisal z metlo preko obraza. Naposled so ju spravili med divji krikom v občinski zapor; tiral ju je tjakaj mesar Kondrac iz St. Andraža tako, da ju je držal od zadaj in delal z njima kakor z živino, ju stresal, butal skupaj in jima grozil, da ju pobije kakor vola. Od tulčaja je podivjana soldateska tirala najprej župnika Kindelmana v kazarno. Ondi so ga pustili na hodniku, da so se zabavali z njim vojaški v negližeju. Eden mu je dregal s palico v obraz, drug mu je nastavljal vsak hip revolver na prsi in na glavo. Ako je župnik proti temu protestiral, so ga bili po obrazu. Čez nekaj časa je prišel nadporočnik, v civilu baje nadučitelj v Krškem (Koroškem); ta ga je dal odvesti v veliko mrzlo sobo. Prve straže mu niso dale vso noč nobenega miru. Proti jutru je prišla druga straža, starejši pametnejši vojaški; ti so mu prinesli tudi tople črne kave, ker je bil že čisto onemogel. Po intervenciji župana Manrija iz Grebinja, so ga peljali v gostilnico Mayerhoferjevo. Tam je dobil boljšo postrežbo in prejemal nadporočnik je čutil potrebo, da se oprostí zaradi grdega ravnanja vojaštva. Med tem je vojaštvo z nemško civilno drhaljo vred oplenilo župnišče. Vzeli so župniku in njegovi sestri vse perilo, vso obleko in obutev, razen tega vse meso, mast, mošt itd. Ob tej priliki je hotel nemškutarski trgovec iz grebinske okolice ubiti župnikovo sestro s kopitom. Tako, oziroma še huje so ravnali z župnikom Holcem. Pozneje so spravili oba župnika v Volšperk in šele 21. prosinca v Celovec ter ju internirali pri knezoškofu. Tudi Holcu so izropali vse župnišče. V župniščih so se podivjani vojaški zabavali na svoj način in se norčevali iz obredov katoliške Cerkve. Opazilo se je, da so morali komandantje dopustiti, da so vojaški delali, kar so sami hoteli, in grozno je misliti, da bi razuzdana soldateske ter nemški in nemškutarski civilisti še nadalje vladali v naših pokrajinah.

Zborovanje nenemških dijakov na Dunaju.

Dunaj, 12. febr. (Lj. k. u.) Glasom Dunaj, k. u. javlja »Neues Wiener Tagblatt«: Včeraj se je vršilo tukaj zborovanje visokošolcev, ki so jih izgnali iz dunajskih visokih šol. Bilo je zbranih okoli 2000 dijakov in dijakin. Po daljšem razpravljanju so sklenili, vložiti protest proti ukrepu državne urada za uk, s katerim se inozemci tuje narodnosti, in proti odloku akademicega senata, s katerim se jugoslovanski dijaki radi mariborskih izgrediv izključijo iz dunajskih visokih šol. Dijakstvo zahteva ustanovitev visokošolskega odseka, ki naj bo sestavljen na podlagi splošne jednake, tajne in direktne proporcionalne volilne pravice. Dalje zahteva, da kompetentne oblasti da 14 t.

m. preklicajo odredbe o izključitvi in naznanijo, kaj menijo ukreniti glede ustanovitve visokošolskega odseka.

Dunaj, 12. (Lj. k. u.) Dunajski korespondenčni urad poroča: Listi javljajo: Radi mnogih vprašanih dijakov je rektor vseučilišča objavil oglas kot pojasnilo določb medicinskega in modroslovnega dekanata glede predčasne potrditve semestra inozemskim nemškimi dijakom. V tem oglasu se javlja: Odredba glede predčasne potrditve semestra ima samo namen, napraviti mesto nemško-avstrijskim dijakom, ki se vrnejo iz ujetništva, v predmetih, za katere ni dovolj velikih prostorov na razpolaganje. Ni bilo nameravano, oškodovati prizadete dijače, kar izhaja že iz tega, da se jim bo tečaj polnovredno potrdil. Kar se tiče vpisovanja v prihodnji tečaj, bode državni urad za pouk o tem odločil.

Mariborska pogajanja

Maribor, 12. febr. (Izvirno poročilo »Slovenca« ob 8. uri zvečer). Pogajanja med slovenskimi in nemškimi zastopniki trajajo dalje. Doslej se še ni dosegel noben sporazum. Nasprotja so zelo ostra. Pogajanja se sučejo okrog vprašanja črte od Kaple do koroške meje, in ni izključeno, da se bodo pretrgala.

Maribor, 12. febr. (Lj. k. u.) Uradno se poroča: Danes so se ves dan nadaljevala pogajanja zaradi določitve demarkacijske črte. Zvečer so tako daleč dozorela, da je pričakovati jutri dopoldne podpis pogodbe. Tekom popoldneva se je pojavilo pri Nemcih nekoliko več razumevanja za dejanski položaj.

Gradec, 12. februarja. (Lj. k. u.) Dunajski korespondenčni urad poroča: Pogajanja za določitev demarkacijskih črt se bodo končala šele jutri, 13. t. m. Premirje se še enkrat podaljša za 24 ur.

Mirovni posvet.

Jugoslovansko vprašanje odgodeno.

Rim, 13. febr. »Tribuna« poroča, da je posledica dvehurnega razgovora med Wilsonom in Orlandom, da se je razprava o jugoslovanskem vprašanju odgodila do Wilsonovega povratka iz Amerike.

Jugoslovanske meje določi mirovni posvet.

Rim, 13. febr. »Corriere della Sera« razpravlja o ameriskem vprašanju Jugoslavije ter pravi, da se je to priznanje izvršilo istočasno z nekimi glasovi ameriškega in angleškega časopisa, ki je poročalo, da je rešitev jugoslovanskega vprašanja precej napredovalo. Nadalje pravi list, da je Lansing jasno izjavil, da bo jugoslovanske meje določil mirovni posvet.

Sporazum med Grško in Italijo.

Pariz, 13. febr. »Echo de Paris« poroča, da se je dosegel sporazum med Italijo in Grško glede teritorialnih zahtev.

Zveza narodov.

Pariz, 11. febr. (Lj. k. u.) Reuterjev urad poroča: Uradno se javlja: Danes je bila osma seja komisije za zvezo narodov. Razmislili so več izpremembnih predlogov k načrtu za zvezo narodov. Ko so prisotni razložili svoje mnenje, so oddali posamezne predloge odseku za izdelovanje načrta. Ta odsek se sestane jutri v hotelu »Majestic«. Načrtu so dodali še dva nova člena. Prihodnja seja komisije bo v četrtek. V tej seji bodo načrt obravnavali v drugem branju.

Nemcu nobene vere.

Lugano, 12. (Lj. k. u.) Čehoslovski tiskovni urad poroča: Barzini javlja, da je bila zadnja seja vojnega sveta zelo burna. Wilsona baje navdajajo boljše čutila do Nemčije. On hoče respektirati demokratični duh v novi Nemčiji. Balfour in Clemenceau ostro protestirata proti temu, da bi Nemčija sama poročala o količinah vojnega materiala, ki ga še ima. Clemenceau je zaklical: »Vedno so nas nalogali in nas bodo tudi vedno nalogali!« Naposled so imenovali komisijo, ki bo določila gospodarska in vojaška sredstva za ukrofitvev Nemčije.

Nemška Avstrija.

Nemške odredbe proti žigosanju na Češkem in v Jugoslaviji.

Dunaj, 12. svečana. (Lj. k. u.) Glasom Dun. k. u. poročajo listi: V včerajšnjem ministrskem svetu, ki se je posvetoval o protiučrepih proti naznanjenemu žigosanju kronskih bankovcev na čehoslovanskem ozemlju, so razmislili različne predloge glede varstva proti enostranskim čehoslovanskim odredbam. Končno veljavnega niso ničesar sklenili. Kakor poroča »Neue Freie Presse«, nameravajo iste odredbe kakor Čehoslovaška republika, namreč žigovanje kronskih bankovcev v Nemški Avstriji. Danes ali jutri se bo iznova sestel ministrski svet, katerega se bo udeležil tudi državni tajnik dr. Steinwender, ki se je vrnil s Koroškega. Glasom istega lista je bilo tudi z zastopniki avstroosrške banke posveto-

vanje glede dogovora o tehničnih podrobnostih za žigovanje. »Neue Freie Presse« javlja dalje, da bo nemško-avstrijska vlada v vprašanju odredb proti čehoslovanskim jugoslovanskim ukrepom ravnala sporazumno z ogrsko vlado.

Napad na papeževga nuncija na Dunaju.

Dunaj, 12. februarja. Kršč. socialni listi poročajo, da je bil na papeževga nuncija izvršen atentat. V jubilejni cerkvi v »Donaustadt« se je vršila večerna služba božja, ki se je udeležil tudi papežev nuncij. Dva socialno demokratična agitatorja sta s stinjenim plinom izvršila atentat na cerkev. Učinek je bil velik. Ljudstvo je bežalo iz cerkve. Papežev nuncij je občutno poškodovan na obeh očeh.

Tudi v Nemški Avstriji bodo žigosali.

Dunaj, 12. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. ur. poroča: Ministrski svet se do sedaj še ni odločil glede žigosanja bankovcev v Nemški Avstriji. Najbrže se bodo tudi v Nemški Avstriji žigosali bankovci.

Italijani zahtevajo svoje umetnine z Dunaja.

Dunaj, 12. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Včeraj je prišla italijanska vojaška komisija na Dunaj v bivšo dvorno knjižnico. Tam je izjavila, da je prišla po dogovoru z državnim uradom za zunanje stvari, da izbere več knjig, ki baje izvirajo iz italijanskih zbirk in ki se naj vrnejo Italiji.

Dunaj, 12. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Italijanska vojaška komisija je danes sporočila ravnateljstvu bivše cesarske galerije slik in ob enem tudi državnemu tajništvu za zunanje stvari, da nameravajo jutri ob 9. uri dopoldne odnesti 50 slik, katere Italija na podlagi dogovora iz leta 1866. zahteva. Ako bi se izročitev teh slik ne vršila brez zadržka, hoče general Segre takojšno ustavitve uvoza živil iz Italije ukreniti.

Češka gimnazija na Dunaju.

Dunaj, 12. februarja. Dunajsko šolsko društvo Komenski otvori na Dunaju realno gimnazijo.

Nemčija.

Kaj bo morala Nemčija oddati.

Rotterdam, 11. (Lj. k. u.) Glasom dunajskega kor. urada javljajo »Daily News« iz Pariza. Namerava se določiti v pogojih za podaljšanje premirja, da sme Nemčija imeti gotovo število vojakov pod orožjem in da mora oddati gotovo količino vojnega materiala. Amerika meni, da bi bilo najbolje, ugotoviti, koliko ima Nemčija vojnega materiala. Zato naj vprašajo vojaški izveščenci entente, koliko vojnega materiala je za Nemčijo potrebnega. Anglija pa meni, da bi bilo najbolje, da se določi gotova količina vojnega materiala, ki bi zadostovala, da se Nemčija more braniti napadov. Ostali material da naj se odstrani ali pa uniči.

Pred novo revolucijo na Bavarskem.

Monakovo, 12. (Lj. k. u.) Čehoslovski tiskovni urad poroča: Včeraj zvečer je bila izredna seja monakovskega vojaškega sveta, ki se je razvila v viharno zborovanje, kakršnega še ni bilo v Monakovem. V seji naj bi se sklenilo, da se prihodnjo nedeljo priredi ogromna manifestacija, na kateri bi se demonstriralo 1. za oprostitev špartakovskega voditelja dr. Lewina, 2. za odpravo političnih paragrafov v kazenskem zakonu, 3. za imuniteto delavskih in kmetijskih ter vojaških svetov in 4. za sprejem sistema svetovalcev v ustavo. Pričetkom seje so prišli z rdečo zastavo v dvorano komunistični voditelji Landauer, Mühsam in dr. Lewin. Prvi državni tajnik je namreč dopoldne osvobodil dr. Lewina, ker je doznal, da namerava več sto vojakov priti k ječi, da osvobodijo dr. Lewina. Mühsam, Landauer in dr. Lewin so imeli govore, v katerih so zahtevali drugo revolucijo, ki bi napravila delo, ki ga je prva revolucija zamudila. Vse govornike, ki so govorili proti temu, so zaupniki odstranili s tribuna. Predsednik narodne skupščine, večinski socialist Schmidt, je izjavil, da mora socialna demokracija zagotoviti uspehe revolucije. Ločiti se pa mora od Spartakovcev. Pri teh besedah je nastal nepopisen hrup. Večina delavskih svetov, posebno člani strokovnih organizacij in večinskih socialistov, približno 275 mož — delavski svet šteje približno 700 članov — so zapustili dvorano ob vzklikih revolucionarcev. Po hrupu, ki je trajal najmanj četrt ure, je izjavil Mühsam, da stari monakovski delavski svet ne eksistira več, da je razpuščen. Zborovanje se je proglasilo za novi monakovski delavski svet. Opolnoči je ta krni zbor, ki je imel samo še 125 članov, s 123 proti 2 glasovoma sklenil demonstracijo. Ministrski predsednik Eisner se vrne danes.

Razna poročila.

Mednarodna ženska konferenca.

Berlin, 12. febr. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada poročajo iz Berna:

Danes se je začela v Bernu mednarodna ženska konferenca za sporazumljenje narodov. Konferenca se je udeležilo žensstvo iz meščanskih in socialističnih strank devet dežel.

Krona pada.

Lugano, 12. (Lj. k. u.) Čehoslovski tiskovni urad poroča: V Curihu in v Amsterdamu so se še 10. t. m. pokazale posledice nameravanega žigosanja bankovcev na čehoslovanskem ozemlju. V Curihu je kurz krona padel od 28 na 27,60 in danes celo na 26,80, v Amsterdamu pa od 14,25 na 13,65.

Prestolni govor angleškega kralja.

London, 11. (Lj. k. u.) Reuterjev urad poroča: V prestolnem govoru je kralj Jurij izjavil še nastopno: »Da zagamočimo svetu mir, moramo imeti dovolj močno vojsko. Stavili se vam bodo potrebni predlogi, da bomo imeli dovolj močno armado. Pričakujem, da se podpiše predhodni mir, preden se zaključi predavanje. Veselim se predvsem radi tega, da so se na konferenci zbrane države zedinile, sprejeti načela zveze narodov. Zveza narodov je edino sredstvo, da se človeštvo obvaruje obnove vojne.«

Krvnik Friderik.

Praga, 12. (Lj. k. u.) Čehoslovski tiskovni urad poroča: »Narodni Listy« javljajo: Novinarski oddelek nemško-avstrijskega državnega urada za vojaštvo bo izdal brošuro s tajnimi poročili, ki jih je svojčas nadvojvoda Friderik predložil kot vrhovni armadni poveljnik cesarju Francu Jožefu. Ta poročila vsebujejo zlasti prisilne odredbe proti Čehom. List ob tej priliki ostro napada nadvojvoda Friderika.

Avstrijsko brodovje v Italiji.

Lugano, 12. (Lj. k. u.) Glasom čehoslovanskega tiskovnega urada poroča »Corriere della Sera«: Večji del bivšega avstrijskega trgovskega brodovja in sicer 54 ladij, se nahaja že v Tarentu. Pričakuje se še 30 ladij.

Brzovlak Pariz—Bukarešt.

Budimpešta, 12. febr. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Pojutrišnjem zvečer dospe na tukajšnji južni kolodvor prvi brzovlak iz Pariza na potu v Bukarešto.

Politične novice.

— **Kako so Nemci pobirali podpise?** Iz Maribora: Kako so Nemci pri nas na štajerskem pobirali podpise za ameriško komisijo, smo že povedali. Šli so namreč od vasi do vasi in od hiše do hiše ter na različne načine ljudstvo oslepili za podpise. Na Koroškem so pa Nemci pri pobiranju podpisov postopali bolj enostavno: Šli so v vas, popisali vse prebivalce, seveda tudi vse Slovence ter enostavno vse prebivalce označili za Nemce. Slovence pa, ki so pobirali podpise za Jugoslavijo, so vtaknili v zapor. Uspeh, ki ga bodo Nemci imeli s takšnim nabiranjem podpisov, pa bo kazen, ki končno zadene vse goljufe.

— **Zastopniki slovenski socialistov v državnem veču so naslednji sodrugi:** Mihael Čobal, Kocmur, Kopač, Kristan, dr. Lončar in Petejan. — **Sklep J. S. D. S. J. S. D. S.** je, kakor objavlja sinočni »Napreje«, sklenila zahtevati, da se takoj skliče državno veče in deželni zbor. Ta svoj sklep utemeljuje z razmerami in bodočnostjo nove države.

— **Proti deželnemu zboru se je izročil »Slov. Narod«** v svoji včerajšnji številki. Nasprotno prinaša »Napreje« obvestilo, da jugoslovanska socialna demokratična stranka zahteva takojšnje sklicanje državnega in deželnega zbora. Stališče »Slov. Naroda« je nerazumljivo, nejasno. List našteva celo vrsto nalog, ki jih imamo rešiti, a ne pove foruma, kje naj se pereča vprašanja rešujejo. O finančni moči okrajnih zastopov in cestnih odborov ima prav čudne pojme. Imenovati deželni zbor »ostanek stare Avstrije«, je prazna fraza. Za nas je vprašanje samo to, ali naj se še nadalje vlada brez ljudstva, ali pod ljudsko kontrolo.

— **Ustanavljanje demokratske stranke v vojvodini.** Kakor poroča belgrajska »Epoha«, se zelo resno deluje, da se organizirajo vse demokratske skupine v vojvodini. Predstavniki iz Banata, Bačke in Baranje so se z Bunjevci (Hrvat) in Slovaki sešli dne 11. t. m. v Belgradu zaradi organiziranja »Radikalno - demokratske stranke« na vsem ozemlju SHS. Vojvodinska stranka se bo udeležila tudi sestanka v Sarajevu.

— **Načelstvo J. D. S. je** v svoji seji dne 11. t. m. v Ljubljani sklenilo, da pošlje tri zastopnike s posebnimi navodili na sestanek delegatov jugoslovanskih delegatov vseh jugoslovanskih demokratskih strank odnosno struj in skupin, ki se vrši 15. t. m. v Sarajevu. Kakor znano, se udeležita tega sestanka tudi ministra Svet. Pribičević in dr. Kramer.

— **Premalo umevanja za bodočnost** očita belgrajska »Pravda« vladi in me-

ščanskim strankam. Mnogim ministrom vežejo roke spomini, zakoni iz prošlosti, a meščanske stranke tiče kakor zaklete v svojih starih idejah in programih. Medtem se je pa narod sam popolnoma otresel starih pojmov: Srb, ki je prebil okupacijo, Srb, ki je bil na solunski fronti, Srb, ki je bil v ujetniških taborih, je danes nekaj čisto drugega nego l. 1914. Celi narod je doživel globok preobrat. A sedaj, ko narod čaka, da v zmislu tega preobrata začne novo življenje, da se mu odpre pot v bodočnost, pa vlada v poklicanih krogih in na poklicanih mestih usodna hromost, mrtvičnost. V tem so pa socialisti z mračno naglico na delu. In ne brez uspeha: Vedno širši krogi meščanstva se jim pridružujejo, dasi dobro vedo, da jih tu čaka popoln propad. Prisiljeni so pač, da med dvema izberejo hujske zlo. Zadnji čas je, da se meščanske stranke zdravijo in z delom dokažejo, da umejo novi čas.

— **Protest »Radniških Novin«.** Pred nekaj dnevi je v belgrajskih »Radniških Novinah« bila skoro vsa prva stran zaplenjena. Na veliko belo liso je to glasilo srbke socialne demokracije z debelimi črkami tiskalo brez komentarja tri imena: Stojan Protić — Svetozar Pribičević — Vitomir Korać.

— **Jugoslavija in Italija.** »Corriere della Sera« piše 9. t. m.: »New York Herald« je navodno zvedel iz verodostojnega vira, toda mi objavljamo vest le s pridržkom, da se nasprotja med Jugoslavo in Italijani naglo bližajo sporazumu. Ameriški list pristavlja: »Vršili so se posebni razgovori v tej zadevi in ne smeli bi se čuditi, če bi se sporazum dosegel, še preden se vprašanje položi pred mirovni posvet.«

— **Rodbine jugoslovanskih izseljencev na Vestfalskem.** Mnoge rodbe naših izseljencev v Nemčiji, zlasti na Vestfalskem, se nahajajo v zelo težavnem položaju. Njih vzdrževalci, ki so se vrnili od vojakov ali iz ujetništva, ne dobe dovoljenja, da bi potovali v Nemčijo, in tudi ne dobe tam zaslužka. Od januarja 1919 dalje so njih rodbine brez državne podpore. Da se rodbinam naših izseljencev omogoči povratek v domovino, je sklenila deželna vlada nastopno: Državni urad za zunanje zadeve na Dunaju se naprosi brzovjavno, da zastopstvo Nemške Avstrije v Dortmundu proti naknadnemu povračilu plača potne stroške vsem jugoslovanskim državljanom, ki se žele vrniti v domovino. Jugoslovanski državljani naj se obvestijo o tem potom tamošnjega časopisa.

— **Češke pritožbe.** Tudi Čehi niso s političnim položajem popolnoma zadovoljni. »Lida« piše v svojem uvodniku dne 7. t. m. pod naslovom »Ali je naše stališče na mirovnem posvetu trdno?« Na mirovnem posvetu nimamo doslej zagotovljenih niti državnih mej in vsi dosedanja razglasi vlade nam niso dali pomirljive gotovosti, da so nam meje že določene. Zato meni list, naj bi češko odposlanstvo poudarjalo na mirovnem posvetu, da je češko-slovaška država najrodovitejša država v Evropi in da je ni treba mednarodno zvezovati.

Vestnik S. K. S. Z.

— **Z Jesenic.** Katol. del. društvo na Jesenicah priredi del 16. februarja 1919 »Vodnikovo slavnost« z naslednjim sporedom: 1. J. L. Planinska koračnica, orkester. 2. J. Schneider: V mladostni dobi, valček, orkester. 3. a) A. Slomšek: Vodnik v spomin, deklamacija. b) Govor: govori g. dr. Kogoj, c) Val. Vodnik: Ilirija oživljena, deklamacija. 4. Dr. A. Schwab: Zlata kapljica, sopr. samospev, meš. zbor in orkester. 5. J. D.: Idila v gozdu, ouvertura. 6. Oskar Dev: Vzdihi, sopr. samospev s klavirjem. 7. F. Ferjančič: Solnce čez hribe gre, meš. zbor. 8. V. Lesovsky: Glasbeni utrinki, orkester. 9. Hrabroslav Volarič: Slovenskim mladencam, dvoglasni zbor z orkestrom. 10. J. Aljaž: Opomin k veselju, mešani zbor. 11. S. Sardenko: »Venčarica«, dramatska slika s petjem. 12. Jakelj: »Slovanski biseri«, venec narodnih pesmi, orkester. — Slavnost se ponovi v nedeljo, dne 23. februarja ob 4. uri popoldne.

— **Zveza Orlov.** Seja predsedstva Orlov se vrši danes, del 13. t. m. ob 7. uri zvečer. Prosi se polnoštevilne udeležbe, ker je seja zelo važna.

— **Organizatoričen odsek predsedstva Zveze Orlov** naznanja, da se vrši danes, dne 13. t. m. točno ob 6. uri zvečer redna seja v Zvezi pisarni.

— **Društvo sv. Jožefa v Trzinu** je imelo zadnji čas ta le predavanja: 27. jan. je predaval g. kaplan Čadež o pravoslavju; dne 3. febr. g. Čadež o razliki med katoliško demokracijo in socialno demokracijo; občinski odbornik L. Koprivnik je govoril o shodu kršč.-socialnega delavstva v Ljubljani; 10. febr. je govoril g. župnik Potoka o važnosti časopisa. Vsa predavanja so bila izborna obiskana. — Ustanovil se je dramatični odsek, kojemu načeluje Fr. Vičič. — Po predavanju je odprta vsele knjižnica.

Začasna ustava

Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

V imenu Njegovega Veličanstva

Petra I.,

po milosti božji in volji naroda kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev, a temeljem pooblastitve (člen 53. ustave) Njegovega kraljevega Visočanstva

Aleksandra,

prestolonaslednika,

je ministrski svet Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev sklenil in določa:

Začasno ustavo

za Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

I. DEL

Oblika vladavine in državna oblast.

Člen 1.

Kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev je dedna ustavna monarhija z narodnim predstavništvom.

Člen 2.

Državna oblast kraljestva se ne more ne odtujiti, ne razdeliti.

II. DEL

Ustavne pravice državljanov.

Člen 3.

S to ustavo in zakoni se določa, kako se dobi in izgubi državljanstvo Kraljestva, kakšne pravice to državljanstvo daje in kako te pravice prenehajo.

Člen 4.

Vsi državljani Kraljestva so pred zakonom in pred oblastmi enaki.

Člen 5.

Državljanom Kraljestva se ne morejo ne dati, ne priznati naslovi plemstva.

Člen 6.

S to ustavo se zagotavlja osebna svoboda.

Nihče se ne more klicati na odgovor, razen v slučajih, katere je prevedel zakon in na način, kakor je določil zakon. Nihče se ne more zapreti, niti se mu more drugače vzeti svoboda brez pismenega in z razlogi utemeljenega ukrepa preiskovalne oblasti. Ta ukrep se mora osebi, katere se zapira, naznaniti takoj ob zapiranju. Samo če se krivec zasuči pri samem dejanju, se more takoj zapreti, a vendar se mu mora v zaporu ta ukrep naznaniti najdalje v 24. urah, odkar je zaprt.

Proti ukrepom je v zaporu odprta pot pritožbi na sodišče prve stopnje. Ako zaprta oseba te pritožbe ne poda tekom treh dni, odkar ji je bil ukrep v zaporu naznanjen, potem mora preiskovalna oblast najdalje v 24. urah po tem roku poslati stvar sodišču tudi brez pritožbe. Sodišče mora v roku 24. ur, odkar je stvar prejelo, izdati svoj ukrep, s katerim ukrep preiskovalne oblasti o zaporu potrdi ali uniči. Ta sodni ukrep je izvršen.

Organi oblasti, ki bi se pregrešili proti tem določbam, se za nepostavno orožje svobode kaznujejo.

Člen 7.

Nikogar ne more soditi nepristojno sodišče.

Člen 8.

Nihče ne more biti sojen, dokler ni bil pristojno zaslišan ali na postaven način pozvan, da se brani.

Člen 9.

Kazen se more odrediti samo na temelju zakona in uporabiti samo za dejanja, za katera jo je zakon vnaprej določil.

Člen 10.

Smrtna kazen za čisto politične zločince se odpravlja.

Izvezajo se slučajji izvršenega ali poizkušene atentata na osebo vladarjevo ali na člane kraljeve hiše, za katere slučaji je določena v kazenskem zakoniku smrtna kazen. Izvezajo se razen tega tudi slučajji, v katerih se je poleg čisto političnega zločina izvršilo še drugo kaznjivo dejanje, za katero je v kazenskem zakoniku določena smrtna kazen, in istotako slučajji, katere vojaški zakoni kaznujejo s smrtno kazenjo.

Člen 11.

Državljan Kraljestva se ne more izgnati iz dežele. Tudi se ne more v deželi sami odpravljati z enega mesta na drugega, izven slučajja, ki jih je zakon izrecno prevedel.

Člen 12.

Stanovanje je nedotakljivo. Oblast ne more pregledati, ne preiskati stanovanja državljana, razen v slučajih, ki jih je predpisal zakon.

Pred preiskavo je oblast dolžna, izročiti osebi, katere stanovanje se preišče, pismeni ukrep preiskovalne oblasti, na temelju katerega se vrši preiskava. Proti temu ukrepu je odprta pot pritožbi na sodišče prve stopnje. A pritožba ne zadrži izvršitve preiskave.

Preiskava se bo vedno vršila v navzočnosti dveh državljanov.

Takoj po izvršeni preiskavi je oblast dolžna, izročiti osebi, katere stanovanje se je preiskalo, potrdilo o stvarih, ki so se radi nadaljnje preiskave odvzele.

Člen 13.

Lastnina je nedotakljiva, naj bo katerekoli vrste.

Nihče se ne more prisiliti, da bi svoje imetje odstopil za državne ali druge javne potrebe, niti se zasebna lastnina zaradi tega ne more omejiti, razen kjer to dopušča zakon in proti postavljeni odškodnini.

Člen 14.

Kazen z odvzetjem imetja (konfiskacija) se ne more odrediti. Morejo se pa odvzeti posamezne stvari, ki so ali proizvod kaznjivega dejanja, ali so le-temu služile kot orodje ali pa so namenjene, da mu služijo.

Člen 15.

Svoboda vesti je neomejena. Vse vere so svobodne in stoje pod varstvom zakona, v kolikor ne nasprotujejo obstoječim zakonom, javnemu redu in moralnosti.

Člen 16.

Državljan Kraljestva se s sklicevanjem na predpise svoje vere ne morejo oprostiti svojih državljanskih in vojnih dolžnosti.

Člen 17.

Nauk je svoboden, v kolikor njegovo izvrševanje ne krši javnega reda in moralnosti.

Ljudskošolska izobrazba je obvezna in v javnih ljudskih šolah brezplačna.

Člen 18.

Vsak državljani Kraljestva ima pravico, da v mejah zakona pove svoje misli: v govoru, pismeno, v tisku ali slikah.

Tisk je svoboden. Ne more se odrediti ne cenzura ne kakva druga preventivna odredba, ki ovira izhajanje, prodajo ali raznašanje spisov in časnikov. Samo za časa vojne se more za vojaška in diplomatska vprašanja odrediti cenzura.

Za izdajanje časnikov ni treba poprejšnje odobritve oblasti.

Od pisatelja, urednika, izdajatelja ali tiskarja se ne bo zahtevalo nikakoli jamstvo (kavcija). Časniki in druge tiskovine se morejo prepovedati (zapleniti) samo, ako vsebujejo: razžalitev kralja in kraljeve hiše ali razžalitev tujih vladarjev in njihovih hiš ali poziv državljanom na upor z orožjem. A v teh slučajih je oblast dolžna, da v 24 urah po izvršitvi prepovedi pošlje stvar sodišču, katero je istotako dolžno, da prepoved v 24 urah ali potrdi ali pa razveljavi. V nasprotnem slučaju se smatra, da je prepoved ukinjena. Tisk ne more biti nikdar podrejen administrativnim opominom.

Vsak časnik mora imeti odgovornega urednika, ki živi v državljanske in politične pravice.

Pisec je odgovoren za spis. Ako je pisec neznan ali ako ne stane v Kraljestvu ali je nesposoben za odgovornost, so odgovorni ali urednik ali tiskar ali raznašalec.

Člen 19.

Tajnost pism in brzojav je nedotakljiva, razen v slučaju kazenske preiskave ali v slučaju vojne.

Zakon bo določil, kateri državni organi so odgovorni za kršitev tajnosti pism in brzojav.

Člen 20.

Državljan Kraljestva imajo pravico, zbirati se mirno in brez orožja na shodih, ravnojač se pri tem po zakonu.

Ako se priredi shod v zaprtem prostoru, ga ni treba naznaniti oblasti. Shode pod milim nebom je treba naznaniti oblasti vsaj 24 ur prej.

Člen 21.

Državljan Kraljestva imajo pravico, združevati se v svrhe, ki ne nasprotujejo zakonu.

Ta pravica se ne more podrediti nikaki preventivni odredbi.

Člen 22.

Vsak državljani Kraljestva ima pravico, da se v svojem imenu obrača na državne oblasti s prošnjo, katero more podpisati eden ali več njih. A kot celota morejo vlagati prošnje samo pristojna zastopstva in pravne osebe.

Člen 23.

Vsak državljani Kraljestva ima pravico, da se pritoži proti nezakonitemu postopanju oblasti.

Ako višja oblast razsodi, da je pritožba neosnovana, je dolžna v svoji rešitvi obvestiti pritožnika o razlogih, vsled katerih njegove pritožbe ne uvažuje.

Člen 24.

Vsak državljani Kraljestva ima pravico, da neposredno in brez čigarkoli odobritve toži na sodišču javne uradnike in uslužbence, ako so le-ti v svojem službenem poslu kršili njegove pravice.

Za ministre, sodnike in vojaške pod zastavo veljajo posebne določbe.

Člen 25.

Vsakemu državljanu Kraljestva je svobodno, da izstopi iz državne zveze, potem ko je izpolnil obveze vojaške službe in druge dolžnosti, ki bi jih imel nasproti državi ali nasproti privatnim osebam.

Člen 26.

Tujci, ki se nahajajo na ozemlju Kraljestva, uživajo varstvo zakona, kar tiče njihove osebnosti in njihovega imetja. A dolžni so, nositi občinska in državna bremena, v kolikor temu ne nasprotujejo mednarodni dogovori.

Člen 27.

Izročanje čisto političnih zločincev se prepoveduje.

III. DEL

Državne oblasti.

Člen 28.

Vsa državna oblast se vrši po določbah te ustave in obstoječih zakonih.

Ustava se ne more odpraviti niti v celoti niti v posameznih delih.

Člen 29.

Zakonodajno oblast vršita kralj in narodno predstavništvo vzajemno.

Člen 30.

Pravica, predlagati zakone, gre tako enemu kakor drugemu činitelju zakonodajne oblasti.

Člen 31.

Za vsak zakon je potrebno, da mu pritrđita oba činitelja zakonodajne oblasti.

Člen 32.

Zakon nima povratne veljave na škodo pravic, ki so bile pridobljene s prejšnjim zakonom.

Člen 33.

Obvezno mora tolmačiti zakon samo zakonodajna oblast.

Člen 34.

Izvršilno oblast ima kralj, ki jo vrši potem svojih odgovornih ministrov po določbah te ustave.

Ministre postavlja in odpušča kralj.

Člen 35.

Sodno oblast vrše sodišča. Njihovi ukrepi in razsodbe se izrekajo v imenu kralja, a na temelju zakona.

IV. DEL

Kralj.

Člen 36.

Kralj je poglavar države. On ima vse pravice državne oblasti, ki jih izvršuje po določbah te ustave.

Kraljeva osebnost je nedotakljiva. Kralju se ne more nalagati nobena odgovornost, niti se ne more kralj tožiti.

Člen 37.

Kralj je zaščitnik vseh veroizpovedi v Kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Člen 38.

Kralj potrjuje in proglašja zakone. Noben zakon ne more veljati, dokler ga ne proglasi kralj.

Člen 39.

Prestolonaslednik in ostali člani kraljeve hiše ne morejo stopiti v zakon brez kraljevega dovoljenja.

Člen 40.

Kralj nastavlja vse državne uradnike. V njegovem imenu in pod njegovim vrhovnim nadzorstvom vrše svojo oblast vsi državni uradi.

Člen 41.

Kralj je vrhovni poveljnik vse kopne in pomorske sile.

Člen 42.

Kralj podeljuje vojaške čine po določbah zakona.

Člen 43.

Kralj podeljuje na temelju zakona ustanovljene rede in druga odlikovanja.

Člen 44.

Kralj ima pravico za kovanje denarja v zmislu zakona.

Člen 45.

Kralj ima pravico pomiloščena (amnestije).

Člen 46.

Kralj ima pravico pomiloščena v kazenskih slučajih in more obsojencu izpremeniti kazen v drugo lažje vrste ali pa mu jo zmanjšati ali popolnoma odpustiti.

Prekiniti preiskavo in sodbo v teku (abolicijska), je pri nepolitičnih zločinih nemogoče.

Člen 47.

Kralj zastopa državo v vseh odnosih s tujimi državami. On napoveduje vojno, sklepa mirovne pogodbe in jih naznanja narodnemu predstavništvu, v kolikor in kadar koristi in varnost dežele to dopuščajo.

Toda trgovske pogodbe in pogodbe, za katerih izvršitev se zahteva kakšno plačevanje iz državne blagajne ali sprememba zakonov ali s katerimi se omejujejo javne ali privatne pravice državljanov Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, bodo veljale šele tedaj, ko jih odobri narodno predstavništvo.

Člen 48.

Kralj stanuje stalno v državi.

Kadar bi kralj po opravih odšel za nekaj časa iz države, ga zastopa po pravu v izvrševanju ustavne kraljevske oblasti prestolonaslednik, če je polnoleten. Ako prestolonaslednik ni polnoleten, ali če je zaprečen, da zastopa kralja, bo vršil ustavno kraljevsko oblast ministrski svet po navodilih, katere mu da kralj v meja ustave.

Člen 49.

Kralj sklicuje narodno predstavništvo. On odvarja in zaključuje seje narodnega predstavništva osebno a prestolno besedo ali potok ministrskega sveta s poslanico ali ukazom. Prestolno besedo, poslanico ali ukaz sopolpisujejo vsi ministri.

Člen 50.

Kralj ne more biti istočasno vladar kakšne druge države brez pritrđila narodnega predstavništva.

Člen 51.

Noben kraljev čin, ki se nanaša na državne posle, nima veljave, niti se ne sme izvršiti, ako ga ni sopolpisal pristojni minister, ki je ravno s tem zanj odgovoren.

Člen 52.

V Kraljestvu vlada kralj Peter I. iz dinastije Karadjordjevičev. Kralju nasleduje njegovo moško potomstvo iz postavnega zakona po redu prvorodenstva. Ako kralj ni zapustil moškega potomstva, preide nasledstvo prestola na postransko vejo v moškem potomstvu po istem redu prvorodenstva.

Člen 53.

Kralj in prestolonaslednik sta polnoletna, ko dovršita 18. leto.

Člen 54.

V slučaju kraljeve smrti prevzame prestolonaslednik, ako je polnoleten, takoj vlado kot ustavni kralj. Svoj nastop razglasi kralj narodu s proklamacijo. Kralj skliče tekom 10 dni od razglasenja smrti umrlega kralja narodno predstavništvo, da pred njim položi po ustavi predpisano prisego. Te ustavne odredbe veljajo tudi za slučaj, če kralj že pri življenju odstavi prestol svojemu nasledniku.

Člen 55.

Ko prevzame kraljevsko oblast, položi kralj pred narodnim predstavništvom prisego, ki se glasi tako-le:

Jaz (ime), ko stopam na prestol Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev in ko prevzamam kraljevsko oblast, prisegam pri vsemočnem Bogu in pri vsem, kar mi je na tem svetu najdražje, da hočem čuvati neodvisnost Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in celoto državne oblasti, da hočem obdržati državno ustavo nekršeno, da hočem vladati po njej in zakonih, in da hočem v vseh svojih težnjah in delovanju imeti pred očmi blagor naroda. Izjavljam s slovesno to svojo prisego pred Bogom in narodom, kličem za pričo gospoda Boga, kateremu hočem dati odgovor na strašni njegovi sodbi. Tako mi gospod Bog pomagaj. Amen.

Člen 56.

V slučaju, da prestol na podlagi odredb te ustave ostane brez naslednika, prevzame ministrski svet kraljevsko oblast v svoje roke.

On je tedaj dolžan, da najkasneje en mesec od dneva kraljeve smrti skliče narodno predstavništvo, ki sklene o prestolu.

DEL V.

Narodno predstavništvo.

Člen 57.

Začasno narodno predstavništvo sestavljajo odposlanci srbske narodne skupščine in odposlanci narodnih organizacij iz ostalih oblasti Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Člen 59.

Poslanec v narodnem predstavništvu more biti samo tisti, ki izpolni naslednje pogoje:

1. Da je državljan Kraljestva po rojstvu, ali da, ako je prirojen, biva 5 let v Kraljestvu;
2. da uživa vse državljske in politične pravice;
3. da živi stalno v Kraljestvu, izvzemši tiste, ki so stalno v inozemstvu po državnih poslih.

Člen 60.

Policijski uradniki ne morejo biti narodni poslanci.

Člen 61.

Narodni poslanci, ki ne bi bili uradniki, pa bi za časa svojega poslanskega mandata sprejeli državno službo, s tem prenehajo biti poslanci.

Ta odredba se ne nanaša na ministre.

Člen 62.

Ako bi bili predsedniki deželnih vlad in poverjeniki izvoljeni v narodno predstavništvo in bi ta mandat sprejeli, izgube s tem svoje mesto.

Člen 63.

Narodno predstavništvo preišče samo pooblastila svojih članov in izreče svojo sodbo o njihovi vrednosti, kakor tudi o sporih, ki bi se radi njih pojavili.

Nihče ne sme preprečiti izvoljenega poslanca, da pride v narodno predstavništvo. Edino narodno predstavništvo bo imelo odločiti, če je izvolitev pravilna ali ne.

Člen 64.

Na prvem svojem sestanku, ki mu predseduje po letih najstarejši član, se bo narodno predstavništvo s kocko razdelilo v odseke. Ti odseki izvolijo vsak po enega člana v odbor za pregled pooblastil.

Člen 65.

Narodno predstavništvo voli iz svoje srede predsedništvo: predsednika, podpredsednika in tajnika po poslovniku srbske narodne skupščine. Poslovnik srbske narodne skupščine postane pravilnik, katerega more narodno predstavništvo po potrebi samo spremeniti.

Člen 66.

Vsi poslanci položijo potem, ko bodo potrjena njihova pooblastila in jih narodno predstavništvo sprejme za svoje člane, naslednjo prisego:

Jaz (ime) prisegam pri edinem Bogu in vsem, kar mi je po zakonu najsvetejše in na tem svetu najdražje, da hočem ustavo zvesto varovati in da hočem za svojega poslanskega delovanja splošni blagor kralja in naroda po moji vesti in znanju vedno imeti pred očmi. In kakor ono izpolnim, tako naj mi Bog pomore na tem in na onem svetu.

Člen 67.

Seje narodnega predstavništva so javne, morejo se pa spremeniti v tajne, kadar to zahteva predsednik narodnega predstavništva, vlada ali 30 poslancev. Ako so tajnost zahtevali predsednik ali 30 poslancev, more narodno predstavništvo sklepati, če ostane seja tajna ali ne.

Člen 68.

Noben zakon se ne more razveljaviti, spremeniti ali raztolmačiti brez pritrdila narodnega predstavništva.

Naredbe za izvrševanje zakonov in naredbe, ki izhajajo iz nadzorovalne in izvrševalne oblasti kralja, izdaja izvrševalna oblast, pri vsaki naredbi pa se mora imenovati zakon, na podlagi katerega se naredba izdaja.

Noben zakon in nobena naredba državne, okrožne ali občinske oblasti nima obvezne sile, ako ni razglašena na način, ki ga določa zakon.

Pri razglaševanju zakona se mora povedati, da ga je odobrilo narodno predstavništvo.

Člen 69.

Zakonik in zakonske naredbe, ki so razglašene na zakonit način, imajo obvezno silo za vse državljane in državne oblasti.

Člen 70.

Brez odobrenja narodnega predstavništva se ne more ustanoviti ali spremeniti noben državni davek niti splošne državne doklade.

Brez pritrditve narodnega predstavništva se država ne more zadolžiti. Vlada je dolžna, da predloži narodnemu predstavništvu po glavni kontroli odobreno točno poročilo: so-li finančne pogodbe sklenjene in izvršene v smislu zakona.

Člen 71.

Narodno predstavništvo ima pravico ankete kakor tudi preiskave v volivnih in čisto administrativnih vprašanjih.

Vsak poslanec ima pravico stavljal ministrom vprašanja in interpelacije. Ministri so dolžni dati nanje odgovor v teku istega seziva.

Člen 72.

Vsakdo ima pravico upravitelj prošnje in pritožbe narodnemu predstavništvu po njegovem predsedniku.

Člen 73.

Nihče in nikdar ne more klicati poslanca na odgovor za glas, ki ga je dal kot član narodnega predstavništva.

Za svoje govore v narodnem predstavništvu niso poslanci odgovorni nikomur drugemu razen narodnemu predstavništvu samemu, ki jih more na predlog predsednika narodnega predstavništva kaznovati z disciplinarnimi kaznimi, odrejenimi v pravilniku o poslovnem redu narodnega predstavništva.

Člen 74.

Brez pooblastila narodnega predstavništva se poslanci ne morejo klicati na odgovor, niti devati v pripor od dne izvolitve pa ves čas trajanja njihovega poslanskega mandata, razen v slučaju, kadar se zasačijo pri samem dejanju. Toda v tem zadnjem slučaju se narodno predstavništvo takoj obvesti in ono da ali odreče pooblastilo, da se preiskava nadaljuje za časa seziva.

Člen 75.

Narodnemu predstavništvu pripada izključna pravica, da v svoji sredi vzdrži je red po svojem predsedniku.

Nobena oborožena sila se ne more postaviti v posloj narodnega predstavništva niti na njegovem dvorišču.

Nihče ne sme oborožen vstopiti v posloj narodnega predstavništva brez vednosti in odobritve predsednika.

Člen 76.

Narodno predstavništvo stoji v srednem odnošaju samo z ministri.

Člen 77.

Člani državnega predstavništva dobivajo iz državne blagajne potne stroške in dnevnice.

Člen 78.

Podrobnejši predpisi v poslovnem redu o narodnem predstavništvu se bodo odredili s posebnim pravilnikom narodnega predstavništva.

DEL VI.

Ministri.

Člen 79.

Na vrhu državne službe je ministrski svet, ki stoji neposredno pod kraljem.

Ministrski svet tvori imenovani ministri in predsednik ministrskega sveta. Kakor predsednike ministrskega sveta tako tudi ministre postavlja kralj z ukazom.

Ko stopajo ministri v dolžnost, polagajo prisego, da bodo zvesti kralju in da se bodo vestno držali ustave in zakonov kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Člen 80.

Minister more biti samo državljan kraljestva po rojstvu ali prirojenju, če pet let stanuje v kraljestvu.

Člen 81.

Noben član kraljevske hiše ne more biti minister.

Člen 82.

Ministri imajo pristop v narodno predstavništvo, ki jih je dolžno poslušati, kadarkoli zahtevajo. Toda glasovati v narodnem predstavništvu morajo ministri

samo, če so ob enem času tudi narodni poslanci. Tudi narodno predstavništvo ima pravico zahtevati, da so ministri prisotni pri njegovih sejah.

Člen 83.

Ministri so odgovorni kralju in narodnemu predstavništvu za svoja službena dejanja.

Vsaki državni akt, ki ga podpisuje kralj, mora biti protipodpisan po pristojnem ministru.

Pismena ali ustmena naredba kraljeva ne more v nobenem slučaju varovati ministre ali druge državne službenike zakonite odgovornosti.

Člen 84.

Kakor kralj tako tudi narodno predstavništvo imata pravico, da obtožita ministre:

1. Zaradi izdaje države in vladarja;
2. zaradi prekršitve ustave in ustavnih pravic;
3. zaradi škodovanja države iz dobičkaželosti;
5. zaradi prekršitve zakona v slučajih, ki jih bo določil posebni zakon o ministrski odgovornosti.

Te pravice obtožbe se moreta poslužiti kralj in narodno predstavništvo v teku petih let, odkar je dejanje bilo storjeno.

Člen 85.

Predlog, da se minister obtoži, se mora staviti pismeno, mora vsebovati točke obtožbe in biti podpisan najmanj od 40 poslancev.

Da se minister postavi pred sodišče, je potrebno pritrdilo dveh tretjin glasov vseh prisotnih članov narodnega predstavništva.

Obtoženega in pred sodišče postavljenega ministra sodi državno sodišče, sestavljeno od članov državnega sveta in kasacijskega sodišča.

Člen 86.

Kralj ne more obsojenemu ministru kazni niti oprostiti, niti zmanjšati brez pritrdila narodnega predstavništva, niti ne more ustaviti začeto preiskavo proti obtoženemu ministru.

DEL VII.

Državni svet.

Člen 87.

Državni svet je sestavljen iz 30 članov, od katerih imenuje 15 kralj, 15 pa jih voli narodno predstavništvo, in sicer na naslednji način: kralj predloži narodnemu predstavništvu listo 30 kandidatov, izmed katerih izbere narodno predstavništvo 15, katere kralj postavi za svetnike; narodno predstavništvo s svoje strani predloži kralju listo 30 kandidatov, izmed katerih postavi kralj 15 za svetnike. Na isti način se izpolnjuje izpraznjena mesta v državnem svetu.

Člen 88.

Državni svetniki se postavljajo za vse življenje. Oni stopajo v vrsto ostalih državnih uradnikov. Svetniki ne morejo biti proti svoji volji odstavljeni s svojih mest in ne prestavljeni v druge poklice državne službe. Oni se tudi ne morejo deti v pokoj proti svoji volji, razen če so dosegli več kot 45 let državne službe ali 70 let življenja, ali če so tako oboleli, da ne morejo več izvrševati svoje dolžnosti. Po končanem 45. letu državne službe ali 70. letu življenja se morajo državni svetniki upokojiti.

Če državni svetnik postane minister, se njegovo mesto v svetu ne izpopolni; a ko preneha biti minister, se vrača v svet na svoje mesto.

Samo v tem slučaju, če bi ostalo v svetu manj članov od števila, katerega zakon o poslovnem redu v državnem svetu zahteva za opravljanje poslov, se takoj izpopolni toliko mest, kolikor jih je treba, da more svet delovati.

Člen 89.

Državni svetniki morejo biti tisti državljani kraljestva, ki imajo 35 let, ki so končali v kraljestvu ali v inozemstvu kakšno višjo strokovno šolo, ki je v vrsti fakultete. Razen tega morata imeti dve tretjini državnih svetnikov 10 let ukazne službe, ena tretjina pa more biti tudi brez tega pod pogojem, da so priznani javni delavci.

Člen 90.

Predsednik in podpredsednik državnega sveta postavlja kralj iz srede sveta na tri leta.

Člen 91.

Državni svet ima te-le dolžnosti:

1. da na poziv vlade izdeluje zakonske predloge in načrte administrativnih naredeb splošnega značaja in da daje vladi svoje mnenje o predmetih, ki mu jih je predložila;
2. da proučava zakonske predloge, katere vlada predlaga narodnemu predstavništvu ali kateri so potekli iz iniciative narodnega predstavništva, in da daje svoje mnenje o njih. To mnenje sveta ni obvezno za narodno predstavništvo niti za vlado, a se vendar mora vedno v ce-

loti sporočiti narodnemu predstavništvu, preden se vzame dotični zakonski predlog v pretes. Razen tega more svet imenovati iz svoje srede enega ali dva svoja člana, ki bosta v narodnem predstavništvu zastopala njegovo naziranje. Narodno predstavništvo in vlada moreta določiti vsaki za svoje predloge rok, v katerem ima svet predložiti svoje mnenje. Svet more zahtevati, da se mu ta rok podaljša. Toda če svet tudi po podaljšanem roku ne predloži svojega poročila in svojega mnenja, bo narodno predstavništvo tudi brez njega prešlo k pretresu in rešitvi.

3. da sestavlja kandidatno listo za izpraznjena mesta v glavni kontroli in v kasacijskem sodišču;

4. da izdaja konečne rešitve o pritožbah, ki se tičejo volitev za okrožne skupščine in odbore ter občinskih volitev;

5. da kot disciplinarno sodišče sodi o državnih uradnikih po predpisih obstoječih zakonov;

6. da proučuje in rešuje pritožbe proti ministrskim odločbam v sornih upravnih vprašanjih. Te rešitve državnega sveta so obvezne za ministre;

7. da rešuje spore med upravnimi oblastmi;

8. da odobrava delne izdatke iz splošnega kredita, ki ga odreja proračun za izredne potrebe, kakor tudi delno vporabljanje kredita, dovoljenega za zgradbe, v kolikor bi izdatki v posameznih slučajih bil večji od vsote, s katero more minister razpolagati le po zakonu;

9. da odobri izmen vstop v državljanstvo Kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev;

10. da odobri poravnava med državo in posameznimi osebami, ki bi se izkazala koristno državnim interesom;

11. da odloča, je li po zakonu dovoljena zaplemba nepremičnega premoženja v splošno narodno korist;

12. da proučuje in rešuje pritožbe proti ukazom, s katerimi se kršijo zakonske pravice. Glavna kontrola ima pravico, da se pritoži v imenu države, če je z ukazom kršen kak državni materialni interes v korist posameznika;

13. da proučuje in odločuje o pritožbah proti ministrskim odločbam, izdanim o trehmetih, za katere minister po zakonu ni pristojen, ali ki prekršijo delokrog njegove po zakonu odredene oblasti. Te odločbe so obvezne za vse ministre;

14. da vrši naloge, ki bi mu jih odredili razni deželni zakoni.

Člen 92.

Poslovni red v državnem svetu se bo odredil s posebnim zakonom.

DEL VIII.

Sodna oblast.

Člen 93.

Sodišča so neodvisna. Pri izrekaniju sodbe ne stoji pod nikako oblastjo, ampak sodijo in odločujejo samo po zakonu.

Nobena državna oblast, niti zakonodajna niti upravna, ne more vršiti sodnih poslov, niti ne morejo zopet sodišča vršiti zakonodajno ali upravno oblast.

Sodba se izreka v imenu kralja.

Člen 94.

Ne sodišče in ne sodna uredba se ne more ustanoviti drugače kot po zakonu.

Toda nikdar in pod nobenim pogojem se ne morejo ustanoviti izredni ali prekli sodi ali komisije za sodbo.

Člen 95.

Ustanova porote se obdrži. Njeno pristojnost določa zakon.

Člen 96.

Niti eno sodišče ne sme nikogar klicati na odgovor, če po zakonu ni pristojen.

Člen 97.

Sodne razprave so javne, razen v slučajih, kjer sodišče smatra umestno, da izključi javnost radi reda in morale.

Sodniki se posvetujejo ter glasujejo tajno, toda razsodba se naznanja glasno in javno.

V vsaki razsodbi in v vsakem sklenutju se morajo navesti razlogi in zakonske določbe, na katerih temelje.

Člen 98.

Pri vseh zločinih mora imeti obtožbenec branitelja, ko ga stavijo pred obtožbo; ako pa si on ne določi branitelja sam, mu ga bo postavilo sodišče. Osumljenec more, ako hoče, imeti branitelja tudi v predpreiskavi in vseh kazenskih dejanjih.

Člen 99.

Sodniki so v svojem poklicu stalni. Sodniku ne more biti odvzet njegov poklic, niti ne sme biti pod nobenim pogojem odstranjen od svoje službe proti svoji volji, brez razsodbe rednih sodišč ali disciplinarne razsodbe kasacijskega sodišča. Se nik ne more biti tožen za svoje sodno delovanje brez dovoljenja kasacijskega sodišča.

Sodnik more biti premeščen le z novim nameščenjem po njegovem pismenem pritrdilu.

Sodnik ne more biti vpokojen proti svoji volji, razen po 60 letih življenja ali 35 letih državne službe, ali kadar telesno ali duševno tako oboli, da ne more vršiti dolžnosti. Toda v poslednjem slučaju sodnik ne more biti vpokojen brez odobrenja kasacijskega sodišča.

Člen 100.

Sodnik ne more sprejeti izvrševanja kake druge državne službe, izjemši honorarno profesorsko na pravni fakulteti. Ne more biti niti začasno siljen v kako drugo plačano ali brezplačno službo.

Člen 101.

Poseben zakon določa sestavo, uređitev in pristopnost vojnih sodišč, kakor tudi pogoje, katere morajo imeti njihovi člani.

DEL IX.

Okrožja, okraj in občine.

Člen 102.

Okraji (kotari), okrožja (županije) in občine imajo svojo samoupravo.

Člen 103.

Samoupravne volitve so neposredne.

Člen 104.

Delokrog in uredba samoupravnih okrožnih, okrajnih in občinskih oblasti, ter odnos med njimi in državnimi oblastmi se bo uredil s posebnimi zakoni.

DEL X.

Državne finance, državno gospodarstvo in državno premoženje.

Člen 105.

Vsak državljan plačuje državni davek. Neposredni davek se plačuje po premoženju.

Nihče ne more biti oproščen od plačevanja davka, razen slučajev, ki jih določa zakon. Kralj in prestolonaslednik ne plačujeta državi davka.

Člen 106.

Nobena penzija, nobena miloščina ali nagrada se ne more dati iz državne blagajne, če ni utemeljena po zakonu.

Člen 107.

Vsako leto odobri narodno predstavništvo državni proračun, ki velja samo za leto dni.

Proračun se mora predložiti narodnemu predstavništvu ob vsakem začetku njegovega dela.

Vsi državni dohodki in izdatki morajo priti v proračun in sklepní račun. Narodno predstavništvo ne more predložiti posebnih postavk zvišati; a proračunske postavke in proračunska leta se ne morejo zmanjšati na račun potrebščin drugih postavk ali let brez odobrenja zakonodajne oblasti.

Člen 108.

Ako narodno predstavništvo ni moglo potrditi novega proračuna pred početkom proračunskega leta, more podaljšati začasni proračun preteklega računskega leta, dokler novi proračun ne bo potrjen.

Člen 109.

Rude so državna last. Rudarske pravice se podeljujejo po posebnem zakonu.

Člen 110.

Pravica monopola pripade državi.

Člen 111.

Državno imetje tvorijo vse premično in nepremično premoženje in vse imovinske pravice, ki si jih država kot svoja pridobiva in varuje. Samo z zakonom se more

državno imetje prodati, samo ali njegov prihodek zastaviti, ali drugače obremeniti.

Člen 112.

Od državnega imetja se razlikuje kraljevo zasebno imetje, s katerim kralj svobodno razpolaga v življenju in za slučaj smrti po določilih državlanskega zakonika. Za to kraljevo imetje ne velja 2. oddelek člena 36 te ustave.

Stroške za vzdrževanje one državne imovine, ki je na razpolago kralju na vživanje, plačuje kralj.

XI. DEL.

Glavna kontrola.

Člen 113.

Za pregled državnih računov obstoji »Glavna kontrola« kot posebna ustanova in računsko sodišče. Z zakonom se bo določilo, v katerih slučajih bo proti odločbi glavne kontrole odprta pot pritožbi na kasacijsko sodišče.

Glavna kontrola ima predsednika in 14 članov. Tako predsednika kakor člane glavne kontrole voli narodno predstavništvo iz kandidatne liste, katero sestavlja državni svet in na kateri je predlaganih dvakrat toliko kandidatov, kakor je praznih mest.

Člani glavne kontrole imajo čin sodnika kasacijskega sodišča, njen predsednik pa čin državnega svetnika.

Člen 114.

Člani glavne kontrole morejo biti državljani, ki so dovršili pravno fakulteto v Kraljestvu ali v tujini in vrhu tega doslužili 10 let državne službe, ali ki so bili finančni ministri ali so služili kot višji uradniki v finančni stroki, pa imajo manj nego 10 let državne službe. A predsednik glavne kontrole in 7 njenih članov morajo biti pravniki.

Predsednik in člani glavne kontrole so neodstavljeni v svojem poklicu. Ni jih mogoče odpustiti iz državne službe brez razsodbe rednih sodišč, niti jih premestiti v druge stroke, ako sami pismeno ne privolijo v to. Vpokočiti se morejo samo tedaj, ako so dovršili 35 let državne službe ali 65. leto starosti ali ako tako oboli, da ne morejo več vršiti svoje dolžnosti.

Člen 115.

Glavna kontrola pregleduje, popravlja in likvidira račune splošne uprave in vseh, ki polagajo račune državi blagajni. Ona pazi, da se ne prekorači niti en izdatok v proračunu in da se ne preneša nikakva vsota iz enega proračunskega dela v drugega. Ona sklepa račune vseh državnih uprav in je dolžna zbirati vse dokaze in vsa potrebna pojasnila.

Splošni državni račun se predlaga narodnemu predstavništvu z opombami glavne kontrole, in sicer največ za dve leti, računajoč od zvršetka vsakega proračunskega leta.

Z zakonom se bo natančneje določila uredba in delokrog glavne kontrole, kakor tudi način, kako se bo nastavljal njeno osebje.

XII. DEL.

Državna služba.

Člen 116.

Vsi rojeni državljani imajo enake pravice na vse čine v vseh strokah državne službe, ako le izpolnijo vse pogoje, ki jih zahtevajo zakoni.

Prirojeni državljani imajo pravico do službe samo tedaj, ako že pet let prebivajo v Kraljestvu.

Tuji in ravno tako tudi tisti prirojeni državljani, ki še ne prebivajo pet let v Kraljestvu, se morejo sprejeti v državno službo samo temeljem pogodbe, in sicer v gotovih slučajih, ki jih je zakon izrečno previdel.

Člen 117.

Vsak uradnik je odgovoren za svoja službena dejanja, brez ozira na to, po čem ukazu je delal.

Člen 118.

Uradniki polagajo ob vstopu v državno službo prisogo: da bodo kralju zvesti in pokorni, da se bodo vestno držali ustave in zakona.

Člen 119.

Čini državne službe in uradniške plače v vseh strokah se določajo z zakonom.

Člen 120.

Državni uradniki, otroci in vdove umrlih uradnikov imajo pravico do pokojnin.

Z zakonom se določijo osnutki, po katerih more imeti uradnik oziroma njegovi otroci in vdove pravico do pokojnine, kakor tudi po katerih se more uradnik vpokojiti.

XIII. DEL.

Cerkev, šola in dobroteljni zavodi.

Člen 121.

Za veroizpovedi pripada notranja uprava njihovim duhovnim oblastem. Duhovne oblasti stoje pod nadzorstvom verskega ministra.

Člen 122.

Vse javne in zasebne šole in drugi izobraževalni zavodi so pod nadzorstvom državne oblasti.

Člen 123.

Dobroteljni zavodi in ustanove za prosveto in druge dobre namene, ki jih v življenju ali ob smrti osnujejo zasebni ljudje s svojim premoženjem ali zakladi, bodo mogli obstojati samo, ako jih bo državna oblast zakonitim putem odobrila. Toda premoženje teh zavodov se ne more smatrati kot državno imetje in se ne more porabiti za nič drugega, nego za tisto, za kar je namenjeno in kakor je namenjeno.

Samo ako se s časom vsled izpremenjenih družabnih in drugih razmer pokaže, da to ni mogoče, se more to premoženje, po odobritvi zakonodajne oblasti in na predlog upravitelja dotičnega premoženja, porabiti v druge podobne namene.

Z zakonom se bo natančneje določil način, kako se bo to izvršilo, kakor tudi pravice in dolžnosti upravitelja in državnega nadzorstva nad dobrotelnimi ustanovami in zakladi.

XIV. DEL.

Vojska.

Člen 124.

Vsak je dolžan, da služi v vojski.

Rok vojaške službe, način odslužitve in izjeme od osebne službe predpisuje poseben zakon.

Zakon tudi določa: kakšni čini so v vojski, kako se ti čini dobivajo in kako izgube.

Člen 125.

Koliko vojske bo stalno pod zastavo, se bo določalo vsako leto z zakonom o proračunu.

Člen 126.

Vojake pod zastavo sodijo za njihova kaznjiva dejanja vojna sodišča po določbah vojaško-kazenskih zakonov.

Določbe o vojaški disciplini in disciplinarnih kaznih predpisuje kralj z naredbo.

Člen 127.

Nihče ne more dobiti državne službe, ako ni po določbah vojaških zakonov svoj rok v vojski odslužil ali ako ni od vojaške službe oproščen.

Člen 128.

Tuja vojska se ne more vzeti v državno službo. Dogovor, da tuja vojska zasede

ozemlje Kraljestva ali da koraka preko njega, ne velja, ako ga ne odobri narodno predstavništvo, kakor tudi vojska Kraljestva ne more iti v službo kake druge države, ako temu ne pritrdi narodno predstavništvo.

Člen 129.

Od dneva, ko se ta ustava razglasi, izgube veljavo vsi zakoni in uredbi, v kolikor bi nasprotovale tej ustavi. Določbe ustave, dosedanje kraljevine Srbije, ki se tu ne navajajo, ostanejo v veljavi na dosedanjem ozemlju od nove ustave Kraljestva Srbov, Hrvalov in Slovencev, ki jo bo odobrila ustavotvorna skupščina.

Člen 130.

Ta časna ustava se bo predložila narodnemu predstavništvu, čim se sestane, v naknadno zakonito odobritev.

V Beogradu, 30. januarja 1919. I.

Minister priprave za ustavotvorno skupščino in izenačenje zakonov:

Dr. Albert Kramer, s. r.

Videl in pritrdil državni pečat čuvar državnega pečata, pravosod. minister (M. P.)

M. Trifković, s. r.

Predsednik ministrskega sveta:

Stojan M. Protić, s. r.

Podpredsednik ministrskega sveta:

Dr. Anton Korošec, s. r.

Minister za pravosodje:

M. Trifković, s. r.

Zastopnik zunanjega ministra, predsednik ministrskega sveta:

Stojan M. Protić, s. r.

Minister za trgovino in industrijo:

Stojan Ribarac, s. r.

Minister za prosveto:

Ljub. M. Davidović, s. r.

Minister za promet:

V. Vulović, s. r.

Minister za javna dela:

M. Kapetanović, s. r.

Minister za notranje stvari:

Sv. Pribičević, s. r.

Zastopnik finančnega ministra, minister za javna dela:

M. Kapetanović, s. r.

Minister za pošto in brzojav:

Dr. Edo Lukinić, s. r.

Minister za vojsko in mornarico:

general Mih. Rašić, s. r.

Minister za poljedelstvo:

Dr. Z. Petričić, s. r.

Minister za vere:

Dr. T. Alaupović, s. r.

Minister brez portfelja:

Milosav Rajčević, s. r.

Minister za prehrano in obnovo dežela:

M. Z. Jovanović, s. r.

Minister za socialno politiko:

V. Korać, s. r.

Minister za gozdarstvo in rudarstvo:

Dr. M. Spaho, s. r.

Minister priprav za ustavotvorno skupščino in izenačenje zakonov:

Dr. Albert Kramer, s. r.

Minister za narodno zdravje:

Dr. U. Krulj.

Gospodarske novice.

g Zagrebska borza za blago in vrednote. Pravila zagrebske borze so že odobrena od vlade; borzni svet te naše nove institucije dela že vse predpriprave za otvoritev borze. Že 1. marca bo mogla nova borza prevzeti borzno sekcijo za trgovanje z efekti od Trgovačkoga Doma. Borzna sekcija za trgovino z blagom se bo otvorila, čim bodo predpriprave gotove in bodo sestavljene uzance za posamezne predmete, ki pridejo za našo blagovno trgovino vpoštev. Uprava borze uraduje za sedaj v Trgovačkomu Domu, kjer dobe interesi pojasnila in pravila, a od 10. februarja se jemljejo novi borzni člani v vpis. Po pravilih so lahko borzni člani zavodi, podjetja, protokolirani trgovci, potem obrtniki, v kolikor njihova obrt prekorača meje male obrti, ter oblastveni organi, kojim je od oblasti poverjeno izvrševanje borznih poslov. Borzni člani plačajo »etno pristojbino 240 K, plačljivo v polletnih obrokih vnaprej. Vsak član dobi članstvo izkaznico. Za vsako posebno člansko izkaznico ter za izkaznico za nastavljenca, ki dobi pravico, v imenu borznega člana posećati borzo, je plačati letna pristoj-

bina od 60 K. Posetnike borze uvedejo lahko samo borzni člani, a plačajo za enodnevno karto za posetnike 5 K. Predpisi o borznem registriranju in kotiranju papirjev bodo v kratkem objavljeni; istočasno izide pravilnik za mešetarje. Mešetarji smejo biti samo protokolirani trgovci, a polagajo jamčevino od 10.000 K. Vse poslovne predpise dobijo lahko interesi od 10. t. m. v borznem uradu, kjer bodo izložene tudi tiskovine za vpisavanje članov. Pismene prijave naj se naslovijo na Zagrebačku borzo za robu i vrednote, Zagreb, Trgovački Dom, Jurišićeva ulica broj 1.

g Devizni tečaj v Curihu. 5. t. m. so bili v Curihu sledeći tečaj: Berlin 53.75, Dunaj 27.25, London 23.20, Pariz 89.15, Rim 75.65.

g Železnice v Srbiji. Minister Vulović je izjavil, da srbske železnice ne bodo tako hitro popravljene, ker je sovražnik pred umikom gozovito pokvaril vse proge, razen one Zajčar-Prahovo in Zajčar-Cestobrodica. Te dve sta bili malo pokvarjeni in sta sedaj že v prometu. Težko je pri upostavi železniških prog povećava jako pomanjkanje materijala in sredstev za prenos istega. Jako težko se občuti, da se niso ozirali pri sklepanju premirja na upo-

stavo železnic. Najkasneje do 20. t. m. bo upostavljen provizorni promet na progi Beograd-Kragujevac (Beograd Smederevo z ladjo), v istem času bo tudi proga Zabežje - Obrenovac - Valjevo upostavljena. Do konca marca bomo že imeli odprto progo Užice-Valjevo in Mladenovac-Lajkovac. Kar tiče glavne proge Beograd-Niš-Vranje je stvar jako težavna. Šele v šestih mesecih bo tekla za silo proga Beograd-Skopje. Mogoće pa dobimo prej zvezo Beograd-Smederevo (po vodi) in Niš-Skopje. Najtežje vprašanje pa ostane savski most med Zemunom in Beogradom, katerega žalibog še sedaj niso počeli graditi.

g Rumunska in Reka. Iz Bukarešta javljajo: Rumunska trgovska zveza je opozorila potom memorandumu vlado na važnost reške luke in je zahtevala, da se napravijo potrebni koraki, kako bi se zagotovila Reka rumunskemu uvozu in izvozu.

g Naši žigosani bankovci v zasedenem ozemlju. Na Reki so pribiti oglasi o žigosanih bankovcih, katerih uradi ne smejo sprejemati. Posebno strogo je prepovedano to podružnici Avstro-ogrské banke. — Za Istro je izdal italijanski gubernator sledeći oglaš: Došlo je do znanja, da krožijo

v ozemlju, ki leži to stran črte premirja avstro-ogrské banknote, žigosane od Jugoslavije. Upozarjajo se vsi, da ti bankovci niso priznani od italijanske vlade.

g Cene na Francoskem niso tako visoke, kakor so tendenciozno trdili nemški listi za časa vojne, ali tudi niso zopet tako nizke, kot smo si mi kljub tem vestem mislili. V naslednjem podajamo cene nekaterim predmetom, kot smo jih posneli po francoskih listih. Lonček kondenziranega mleka en gros Fr. 1.80, na drobno 2 franka, kilo riža 2 franka, kolo (bicikeli) 400 frankov, muški klobuk 25 frankov, čevlji za deco 40 frankov, ženski čevlji 55 frankov, muški čevlji 75 frankov, otroška obleka 100 frankov, deška obleka 150 Fr., muška obleka 275 frankov, ženski kostim 300 frankov, ženska suknja 300 frankov, bluza 80 frankov, krzno okoli vratu 150 frankov, ura 100 frankov, spalna soba (postelje, omare, nočna omarica) 1500 frankov, jedilna soba (kredenca, miza stolice) 1500 frankov, sprejemna soba ali salon (divan, dva naslanjača, dve stolici) 1500 frankov. Če primerjamo franke v krone po sedanjem tečaju, vidimo, da ni posebna razlika med njihovimi in našimi cenami. Ali razlika je v tem, da imajo oni dobro,

prvovrstno blago, a mi samo vojno blago in kake nadomestke.

g Uvedba carine na Čehoslovaškem. Finančni minister v Pragi je izdal naredbo o uvedbi carine na vsem ozemlju, ki je okupirano od čehoslovaških čet. Carina se mora plačati v zlatu — v tem slučaju je 1 krona 1 frank — ali pa v frankih. Predmete, ki so podvrženi carini, se niso določili, ampak je prepuščeno ministru, da po svoji sodbi označi te predmete. Ta odredba ima v prvi vrsti namen, da preskrbi praški devizni centrali zlato oziroma tuje valute.

Dnevne novice.

— **Berite našo novo ustavo!** V današnjem listu priobčujemo začasno ustavo kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor je bila sprejeta v ministrskem svetu. Priredili smo tisk tako, da se da ustavo vzeti iz celotnega lista, z namenom, da se poznanje ustave čim bolj razširi med našim ljudstvom. V kratkem bomo izdali novo ustavo v posebni poljudni knjižici.

— **† župnik Jožef Erker.** V noči od petka na soboto je umrl v starosti 46 let mnogozaslужni župnik v Selah pri Slovenj Gradcu č. g. Josip Erker. Rojen je bil leta 1873. v Laporju, v mašnika posvečen leta 1897. Kot kaplan je služboval v Grižah, Selnici ob Dravi, Kozjem, Rečici, pri Sv. Juriju ob j. Z., v Vitanju, v Starem tugu, pri Sv. Marjeti pri Ptuj, v Mozirju in kot župnik v Šmartnu v Rožni dolini do leta 1912., ko je bil imenovan za župnika v Selah. Njegov pogreb se je vršil v ponedeljek, dne 10. februarja. Blagemu in vzornemu dušnemu pastirju svetila večna luč!

— **Oscobne vesti.** Računski svetnik pri deželni vladni Anton Hozhevar se imenuje računskim nadstvenikom v VII. čin. razredu. Deželna vlada je kupila znano silko Petra Žmitka »Prošnja cerkvice« za okras uradnih prostorov.

Genj. naročnikom, katerim je potekla naročnina z novim letom ali pozneje in so že pred Božičem prejeli polovnice za obnove, pa se do sedaj še niso odzvali s primernim zneskom, ustavimo nadaljnje pošiljanje lista z dnem 18. februarja. Vsak, kdor se čuti prizadetega, naj potem pošne nakaznice nemudoma odpolje del naročnine, da ne bo neprijetnega ustavljanja.

— **Brezje.** Neki dobri prijatelj rajnega g. župnika Janeza Berliča, ki ga pa ne smem imenovati, mi je ob priliki obiska, ko sva se pogovarjala o pokojniku, rekel: »Ako Vam da izmed tistih, ki so nekdanj užívali gostoljubnost in ljubeznivost g. župnika Berliča, vsak samo 10 K, mu boste lahko napravili lep nagrobni spomenik.« Tem besedam ne pristavam drugega, kakor — Darove za nagrobni spomenik več, g. J. Berliča hvaležno sprejema predstojništvo franč. samostana na Brezjah. — P. Marijofil Holec.

— **Sv. Lenart v Slovenskih gorah.** Dne 23. februarja se vrši tukaj pri poznem sv. opravi cerkvena slovesnost za katoliške mladinske organizacije. Govori gosp. dr. Hohnjec iz Maribora. Mladina od blizu in daleč, prihi v obilnem številu! — Isti dan popoldne ob 3. uri pa priredi Katoliško bralno društvo narodno slavnost v gostilni g. Arnuša s petjem, slavnostnim govorom, godbo na lok in dvema gledališkima predstavama.

— **Razpust strokovne šole za obdelovanje lesa v Kočevju.** Vsi učitelji na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Kočevju se odslovijo na podlagi naredbe o tujerodnih uslužbencih. Ker ima ta šola samo 12 učencev, in sicer v 1. letniku 7, v 2. letniku 3 in v 3. letniku 2, se razpusti s 1. februarjem 1919.

— **Naredba o poverilu notarjev.** Notarji, imenovani še od bivših avstrijskih oblasti, potrebujejo za nadaljnje izvrševanje notarskih poslov posebnega poverila celokupne deželne vlade za Slovenijo, za katero morajo prositi do 22. februarja 1919. Notarji, ki jih deželna vlada ne potrdi, so z dnem razglasitve sklepa v Uradnem listu odslovljeni. (Glej naredbo v Uradnem listu!)

— **Jugoslovanski dijaki, obisk vseučilišča in tehnike v Pragi.** Minister-poslanik v Pragi je na intervencijo poverjenstva za uk in bogočastje brzojavil, da jugoslovanski visokošolci morejo biti sprejeti na vseučilišče v Pragi, tehniki naj se pa obrnejo na tehniko v Brno, ker je praška tehnika že prenapolnjena. Medicincem so se dovolile vse ugodnosti, ka-

tere uživajo, odnosno katerih bodo eventualno deležni češki medicinci. — Dr. Karel Verstovšek, l. r. Poverjenik za uk in bogočastje.

— **Slovensko zdravniško društvo** priredi v soboto, dne 15. t. m. ob 5. uri popoldne v dež. bolnici izreden mesečni sestanek. Tema: Pegavica (Typhus exanthematicus). Z ozirom na aktualnost predmeta naj se zdravniki sestanka številno udeležijo.

— **Ni ubežnik.** Enoletni prost. desetnik Iganacij Kavac je bil pomotoma razglašen v časnikih kot ubežnik, to pa ni istina. Poslan je bil v bolnico po zdravniku jeseniške posadke, pri tem se pa ni natančno njegovega odhoda pri stotniku, kar je povzročilo sum, daje ubežnik. On se nahaja v jugoslovanski bolnici kot bolnik.

— **Ponesrečen češki rokoborec.** Praga, 12. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Huda nezgoda se je pripetila svetovno znanemu rokoborcu Josipu Smejkalu. Smejkal je padel s sani. Priletel je na ograjo mostu in tam obležal nezavesten. Sani so bile čisto razdrobljene. Ponesrečenca so odnesli na dom. Po sodbi zdravnikov ne bo več mogel širiti slave čehoslovaške atletike po svetu.

— **Prošnja invalida.** Invalid, bivajoč v I. Jugoslovanski bolnici, oddelek 14, se obrača do dobrih Jugoslovanov s prošnjo, da bi se mu podarila harmonika v zabavo in razvedrilo vseh tukajšnjih invalidov.

— **Grdi napaki v včerajšnjem uvodniku** nam je napravil tiskarski škrt. V četrtem odstavku se mora glasiti: »Naši zastopniki iz štajerskega hočejo govoriti celemu svetu jasno in glasno besedo o naši depekoraciji (t. j. znižanju in naravnosti uničenju govedoreje) itd.« »Kooperacija« je tukaj nesmiselna spaka. Druga napaka je: »industrija kmetovanja«, glasiti bi se moralo: »industrializacija kmetovanja«, kar znači čim največjo uporabo tehničnih pripomočkov, torej čim največ strojev pri vsem kmetksem obratu.

Ljubljanske novice.

Ij Dekan za ljubljansko okolico. Za dekana ljubljanske okolice je škot imenoval župnika v št. Vidu g. Valentina Zabreta. Dosedanji dekan g. Matija Kolar se je vsled rahlega zdravja temu mestu odpovedal.

Ij V šentjakobskem prosvetnem društvu nadaljuje v petek, dne 14. februarja g. dr. Josip Mantuani svoje predavanje o modi. Vse gospe in gospodične so najljubšeje vabljenje k predavanju, ki je namenjeno novoustanovljenemu ženskem odseku. Začetek točno ob 7. uri zvečer.

Ij Pevska vaja za Vodnikovo slavnost ljubljanskih pevskih društev se vrši danes v četrtek, dne 13. t. m. v Ljudskem domu (II. nadstropje) in sicer za ženski zbor ob pol 8. uri zvečer (ne ob pol 9. uri zvečer, kakor se glase vabila), za moški zbor ob pol deveti uri zvečer.

Ij Šentpetersko prosvetno društvo. Danes v četrtek predava gospa dr. Piskernikova. Udeležimo se polnoštevno zanimivega predavanja. — Po predavanju fantovski večer »Šentpeterskega Orla«.

Ij Srbohrvatski tečaj. Danes, v četrtek zvečer odpade srbsko-hrvatski tečaj S. K. S. Z. na državni realni gimnaziji na Poljanah, ker sem zadržan. — I. Mazovec.

Ij Društvo železniških uslužbenov za vzajemno podpiranje ob smrti v Ljubljani ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 16. svečana ob pol deveti uri dopoldne v računski pisarni v skladišču glavnega kolodvora v Ljubljani. K obilni udeležbi vabi odbor.

Ij »Ilirska banka« prodana. Ljubljanska »Ilirska banka«, ki sta jo ustanovila Šusteršič-Lampe, je prodana. Sodi se, da jo je kupil konzorcij hrvatskih bank. Delnice, ki imajo nominalno vrednost 100 kron, so se prodale po 530 K. Ponudbo za nakup je stavil g. Djuro Rašica.

Ij Velika tatvina. Te dni je bila posestniku in gostilničarju g. Juvanu na Martinovi cesti, po domače »Pri Pavšku«, iz stanovanja ukradena kaseta, v kateri je bilo za več tisoč kron denarja. Kaseto in hrainjnično knjižico so našli v nekem jarku. Policija tatu dosedaj še ni izsledila.

Ij Prava zima. V torek je nastopil pravi, zimski, rekli bi prijeten, sub mrz, katerega je povzročila burja. Temperatura je čez noč padla ponekod na 10 stopinj C pod ničlo, na odprtih krajih pa še več. Danes je za par stopinj zopet padla, toda mraza ne čutimo toliko, ker smo se ga takoj privadili. Popoldne je na osončnih krajih že prav prijetno; solnce že tako toplo,

da spreminja zmružen prah v blato. Ljubljanka je od odcepa Grubarjevega prekopa do izliva Gradašce zamrznjena in je po njej polno mladine, ki se drsa. Zares krasno drsališče, a nam se dozdeva, da je nevarno in se je bati, da bi se ne pripetila kakka nesreča. Drsanje po Ljubljani se zaradi tega resno odsvetuje. Ljudje hite led spravljati, za kar je letos prva in menda tudi zadnja prilika, ker vse kaže, da se vreme v kratkem zopet prevrže.

Ij Ljubljana—Beograd. Oficirju, ki bi dal na razpolago svoje stanovanje v Beogradu, dam svoje v Ljubljani, obstoječe iz dveh sob in kuhinje. Ponudbe pod šifro »Beograd 1047« na upravo tega lista.

Najnovelše.

POLJSKA DRŽAVI SHS.

Belgrad, 12. febr. (Lj. k. u.) Na državno vlado je dospela nastopna brzojavka začasnega predsednika poljske republike Pilsudskega, naslovljena na regenta Aleksandra: »Sir! Prepričan sem, da sem položil temelje za organizacijo poljske vlade in armade v času, ko so izvojevale zavezniške države odločno, končno zmago idealom pravice in svobode. Dovoljujem si izraziti svoje trdno prepričanje, da bo Vaše kraljevsko Visočanstvo s pristrčno simpatijo sprejelo mojo živo željo, da se vpostavi diplomatske zveze med ujedinjenim kraljestvom SHS in Poljsko. Poljski narod je vedno gojil bratska čustva za srbski narod, zavedajoč se skupnega slovanskega izvora, ter spremljal z največjim občudovanjem herojske borbe Jugoslovanov za neodvisnost in narodno ujedinjenje. Junštva in sijajne zmage armade Vašega kraljevkega Visočanstva so v veliki meri pripomogle k triumfu skupne zavezniške stvari. Prav zato je moja dolžnost, da čim ožje sklenem vezi prijateljstva, ki spaja poljsko republiko z ujedinjenim kraljestvom SHS. Poljski narod in jaz prosiva Boga, da sprejme Vas in Vaš narod v svojo močno zaščito.«

WILSON ODPOTUJE 18. T. M.

Pariz, 10. februarja. (Lj. k. u.) Dunajski korespondenčni urad poroča: Predsednik Wilson bo najbrže 18. t. m. odpotoval v Ameriko. Ukrcal se bo v Brestu na »George Washington«. Po svojem povratku iz Amerike v Evropo se hoče odzvati povabilu Belgije, da jo poseti.

POLJAKI IN ENTENTA.

Pariz, 12. februarja. (Lj. k. u. — Brezjično.) Clemenceau je sprejel poljsko delegacijo, ki mu je izročila diplomu doktorja honoris causa krakovskega vsučilišča. — Clemenceau se je globoko ginjen zahvalil in rekel, da je Poljska ena tistih dežel, ki so največ trpele v vojni. Vsi aliranci so soglasnega mnenja, da se mora poljski škodo povrniti, tako da postane svobodna in močna.

HRVATI IN RUMUNI PROTI MAŽAROM.

Budimpešta, 12. februarja. (Lj. k. u.) (Brezjično.) Rumunski vladni svet v Sibinju je bil razpuščen. Rumuni nadaljujejo prisilne vojaške nabore. Postavili so na Sedmograškem osem pešpolkov in en artiljerijski polk. Munijsko skladišče v Nagybanji je zletelo v zrak. Iz Velike Kanize se javlja, da nameravajo Hrvati v kratkem prekiniti železniško zvezo z Ogrsko. V Čakovcu se je preteklo noč izvršil močan spopad med oboroženimi Ogr in Hrvati.

ITALIJANI NA DUNAJU GROZE Z ROČNIMI GRANATAMI.

Dunaj, 12. sebruarja. (Lj. k. u.) Dunajski korespondenčni urad poroča: Danes dopoldne ob 9. uri je prišel ravnatelj državne galerije v Benetkah k ravnateljstvu muzeja za historične umetnine ter zahteval oddajo 64 slik. Državni notar dr. Sylvester je o tej njegovi zahtevi napravil zapisnik. Ravnatelj italijanske galerije je najprvo zahteval izročitev 37 slik, ki se nahajajo v novem traktu dvorne palače. Del teh slik so sneli iz okvirov in naložili na tovarne avtomobile. Drugih 24 slik, katere zahteva Italija, je v muzeju za historične umetnine, nadalje ena v Eckartsau in dve v Laxenburgu. Glasom »Parlamentarkorrespondenz« je izjavil državni notar dr. Sylvester, da so te slike privatna last bivšega cesarja in ne kronska imovina. Državni urad za zunanje stvari je vložil protestno noto na entento in Wilsona, v kateri poudarja, da se odstranitvi teh slik ne more protiviti, da pa italijanska država

vsekakor nima nobenih pravic do njih, temveč se k večjemu tu rabi sila.

Dunaj, 12. februarja. (Lj. k. u.) Glasom dunajskega korespondenčnega urada javljajo listi, da je prišla danes italijanska komisija pod vodstvom enega častnika v dvor. knjižnico, da tam prevzame od Italije zahtevane rokopise, katere so v začetku 18. stoletja, ko je Neapelj bil še pod avstrijsko vlado, prepeljali na Dunaj. Včeraj je komisija zagrozila, da bodo, ako bi se branili prostovoljno izročiti rokopise, prišli po nje vojaki z ročnimi granatami.

PORAZENA NEMCIJA.

Pariz, 12. februarja. (L. k. u. — Brezjično.) Nemci so pred nekaj dnevi poslali na komisijo za premerje noto, »da ni bilo zavzetje nemškega ozadja povzročeno po premoči orožja«. Tej njihovi smešni trditvi oporeka »General-Anzeiger« z dne 10. t. m., v katerem pripoveduje podpredsednik narodnega zbora Fehrenbach: Ko sem bil 10. novembra v družbi Eberta, Landserga in Scholtza v kancelarski palači, je dospela od komisije za premerje brzojavka, da moramo »en bloc« sprejeti vse pogoje. Hindenburg je brzojavno priporočil takojšnji sprejem pogojev, češ, da ne more več zadržati svojih čet, ker bi mu te sicer ušle. Ako ne bo premirja, je primoran kapitulirati z vso svojo armado. »Nato je nastala strašna tišina. — So li bili Nemci tedaj poraženi s »pomočjo orožja« alirancev in morajo li se podvreči ponižanju njih poraza?

BOLGARSKA PROPAGANDA V MACEDONIJI.

Belgrad, 12. febr. (Lj. k. u.) Jugoslov. dopisni urad poroča: Uradne vesti javljajo, da so skušali bolgarski vataši upasti na grško ozemlje, a so bili odbiti. Pri nekem ujetem komitašu so našli tiskovine v turškem jeziku bolgarskega revolucionarnega odbora, v katerih se poziva na vstajo v grških, srbskih in turških ozemljih. Razen tega je bila, kakor poročajo, odkrita v Solunu bolgarska propaganda, o kateri imajo brezdvomne dokaze. Oblasti so izdale odlok, da se morajo izgnati z grškega ozemlja vsi bolgarski častniki in prebivalci, ki so bolgarski podaniki. Grške oblasti so aretovale več sumljivih oseb.

Aprovizacija.

a Nove izkaznice za govejo meso. Mestna aprovizacija bo prihodnje tedne zamenjala stare izkaznice za meso z novimi. Izmenjava se vrši po posebnem redu, ki bo sproti objavljen v časopisju. Opravičena do izkaznice za meso je vsaka v Ljubljani stanujoča stranka. Izkaznice za meso ne dobe stranke, ki imajo izkaznice ubožne akcije s črkami A in B in one iz I. in II. uradniške skupine, ker dobe meso po nižnji ceni. One stranke, ki imajo podnajemnike, ali družinske člane, ki se ne prehranjujejo doma, ampak v gostilnah in javnih kuhinjah, opozarjamo, da vzamejo pri izmenjavi izkaznic za to stanovanke posebej izkaznice, ker jih bodo morali oddati tam, kjer jedo. Vsako gojljivo pridobitev za meso se najstrožje kaznuje.

a Stranke, ki dobivajo meso pri Josipu Kozaku, se imajo zglasiti v aprovizacijskem uradu na Poljanski cesti 13/I., kjer dobe nove izkaznice za meso. Določa se ta-le red: v četrtek, dne 13. t. m. z začetnimi črkami A do L in v petek, dne 14. t. m. s črkami M do Z. Prinesiti je s seboj 1. staro izkaznico za meso, 2. rdečo ali zeleno izkaznico za živila, 3. železničarji, aprovizacije nakupne knjižice in 4. kdor jo ima, izkaznico ubožne akcije. Prihodnji teden se pri Kozaku ne dobi več mesa na stare izkaznice za meso. Uradne ure dopoldne od 8. do 12. in popoldne od 3. do 5.

Ukradena sta bila v ponedeljek zvečer z dvorišča gostilne Zabjek na Poljanski cesti dva svežnja perila. Prosi se, ako bi bilo komu znano, da se isto prodaja, naj takoj sporoči na Jero Hribar, Bizovik 35, Spod. Hrušica.

Bazen, Grada umira, Stari Tovsaint Lumineav o potrtostjo opaža, kako ga zapuščajo njegovi sinovi in hčere, vse obrača domači grudi hrbet in odhaja bogve kam. Na njegovem posestvu se kaže v manjšem obsegu ono veliko socialno zlo, propadanje kmeta, naraščanje industrije. Toda h koncu ustvari avtor na pristavi novo življenje, nove mlade sile prično veliko delo. — Dobi se v Juoslovanski knjižarni v Ljubljani in velja 4 K.

Lesni strokovnjak z večletno prakso isče **posilovodja** večjega lesnega podjetja primerno službo. Ponudbe na upravištvu lista pod Parna črta 1052.

Na prodaj omara za obešanje obleke, omara s predali, umivalnik, velika miza, polkrožna miza, nočna omara, šivalna miza, omara za perilo, ogledalo, slamnata klop, vse prav dobro ohranjeno. Naslov pove uprava lista pod štev. 833. Ogleda se od 10. ure do 4. ure.

Iščem stanovanje z zajtrkom in posteljo za 3 dijakinje. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod Korošica 1081.

Resna ženitna ponudba. Vdovec, z dvema otrokoma, se želi v svrhu takojšnje ženitve zagnati z gospodinjstvom ali vdovo v starosti 25 do 30 let. Sem samostojen mizarški mojster z malim premoženjem na Gorškem. Takojšnje ponudbe s sliko je poslati na upravo lista pod šifro Mizarški mojster 1058!

Kdo izmed ujetnikov, vrnivših se iz Rusije ve kaj o mojem možu Ludviku Klemencu, podedset. 27. črnovojne bataljona. 11. stotnije, ki je bil ujet prve meseca vojske pri Grodeku. Bil je potem v Tomsku v Sibiriji, nato preostavljen v Minsk, sedaj pa dve leti ni poročila o njem? — Kdor bi vedel kakve podatke, naj jih blagovoli proti povračilu stroškov poslati na Marijo Klemenc. Sava 47, p. Jesenice-Fužino, Gorenjsko.

Proda velika miza iz trdega lesa in se stelača s predali za špecerijsko trgovino. Navlov pove uprava tega lista pod št. 1077.

Stanovanje iščem z zajtrkom in posteljo za 1 dijakinjo. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod Korošica 1082.

Lepa temno-modra obleka za dečka 7 do 9 let fino blago se proda v Rebrl štev. 5, pritičje.

Srbečico, išajje

odstrani prav naglo dr. Fleisch a izvorno zakonito zajamčeno »Skaboform« mazilo. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček 4 K, veliki lonček 6 K, porcija za rodbino 15 K. Zaloga za Ljubljano in okolico: Lekarna pri zlatem jelscu, Ljubljana, Marjito trg. Pazite na varstveno znamko »Skaboform«!

Zalog, 9. svečana 1919

Resna ženka ponudka. Mladenci, 33 let star, strojevodja, se želi seznaniti v svrhu ženitve z gospodino, ki bi imela vsobno opravo, najrajši z dežele, starost 20 do 27 let. Le resne ponudbe s sliko, katere se vrne, na upravo tega lista pod Strojvodnjo 1070.

pisarna

Centlna komisija na Scagne tijevem skladištu bude do 15. t. m. in naslednje dni izvezmis nedelje razprodajala kupljene predmete in sicer: razno železo, žičnike, žico vijake, cevi, svetilke, okovje za okna in vrata, gasilne aparate, različne steklenice, misnice, čiplice, stroje za mešanje betona, nekatere okene in vrat, lestve i. t. d. Razprodaja se vrši vsak dan od 9—12 ure in od 2—5 ure. Kupljene predmete je plačati in takoj odstraniti.

Jožef in Franciška Dragar, starši.
Frane, Ivan, Anton, bratje.

ŽALUJOČI GSTALI

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani

2 popolnoma samostojna **elektromonterna (Slovana)** popolnoma vse-
 ča vseh v to
 stroko spadajo-
 čih del, kakor: visoka napetost, moč, svetloba in slabi tok, želita pre-
 memebe mesta. Cenj. ponudbe pod »ELEKTROMONTERJA« na anon-
 čno pisarno **Al. Matejčič**, Ljubljana, Kongresni trg 3., I.

Ljudska posejilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Wolfova ulica št. 3

Gotomanufaktur

Dr. Benjamin Ivavice

mногоletni asistent oddelka za ženske bolezni in porodništvo deželne bolnice v Ljubljani, zadnji dve leti operater ženske in porodniške klinike profesor Ernst Wertheim-a Dunajske univerze

zopet ordinira

v Ljubljani, Turjaški trg št. 2.

I. jugoslovanska tovarna

palic

v Sunji — Hrvaško

priloga vse vrste lepo izdelanih, finih in cenih sprejemljivih palic na drobno in debelo, po najnižjih dnevnih cenah. Vzorci pošilja po povzetju.

Naznanilo.

Podpisana vjudno javljam, da otežim slavnemu občinstvu, da otežim dne 15. svečana 1919

Hofel in restavracija „UNIO“

(prejeto Hrvatskega) v Mariboru.

Istočasno zagotavljam vsem cenjenim gostom postrežbo lepo in dobro z najboljšo kuhinjo in prvostopsnimi vini, tako tudi le z vedno snažnimi hotelskimi sobami.

Blagovoljnega obiska ter naklonjenosti prose, bliznjata odlična spoštovanjem

Ciril in Rezi Tratnik.

Dve moči!

delavki za skladišče

se iščeta. Vpraša naj se na Dunajski cesti 38, Miklošičeva hiša, levo.

POZOR!

Samo tako dolgo, dokler je blago v zalogi!

Zimsko blago, kakor na primer: moške nogavice, zaplestnice, zimske čepice, pasovi (Leibbinden), ženski jopiči brez in z rokavi, moški jopiči in volneni otroški jopiči se po posebno nizkih cenah oddajo.

Eksnortna hiša LUNA, Maribor št. 75.

Išče se izvežban lesni

poslovodja.

Ponudbe pod „Poslovodja“ na upravništvo „SLOVENCA“.

Oglje

okoli 30 vagonov, je naprodaj. Ciril Zagore, Sunja, Hrvatsko.

Miši, podgane, stenice, ščurki.

in vse glazane mora poginuti, ako porabite moja najboljša prečiščena in posebno hvaljena sredstva, kot proti poljskim mišem K 2, za podgane in miši K 3, za ščurke K 3, tinktura za stenice K 2, posebno močna tinktura za stenice K 2, uničevalce moljev K 2, prašek proti mrčesom 2 in 4 K, tinktura proti ušem pri ljudih K 3, mazilo za uši pri ljudeh K 3, prašek za uši v obliki in prahu K 2, tinktura za bolhe pri psu K 1,50; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (univerz. rastlin K 3). — Pošilja po povzetju Zavod za eksport M. Jünker, Zagreb 39., Petrinjska ulica 3.

Izvirne likarice

za moške srajce in likarice k strojem, se proti dobri plači sprejmejo za stalno. — Vpraša se pri Karlu Hamannu v Ljubljani, Mestni trg 8.

„Srna“

je znakma najfinijega jedrnatega prešanega

kosci 500 gramov

Tovarna za milo in sodo Ignac Fock v Kranju.

Kupujem

suhe gobe

in dobre vrste. Prodajam kremo za ževje in kovinsastih dozah. 1/2 doze po K 15, 1/4 doze po K 28 — za tucat, čevlji z lesenimi in usnatimi podplati, trane torbice itd. — Izvirno letošnje in lanske vino in razno Eganje.

M. Rant, Kranj.

Kupi se

tovarna

upogojnega pohištva ali poslopje, ki bi bilo pripravno za tovarno na vodno moč. Ponudbe na 1. hrv. stolarsko i tepatarsko zadrugo v Zagrebu.

TRGOVCI!

Ponudim vam: 50 000 metelj iz rižev slame št. 1. po 480, št. 2 po K 560 št. 3. K 640, št. 4. 720, krtače za ribanje iz rižev slame K 230, iz pravih korenin K 7 — za komad kakor tudi vse druge krtačarske izdelke. Cene franko ZAGREB. — Pošljamo tudi po pošti po povzetju. — Sm. Weiss i drug, Zagreb, Jurisčeva ulica 9.

Libe in rumunski denar zamenja po kurzu zavarovalna agentura na Mestnem trgu 25, I. nadst.

Prostovoljna dražba.

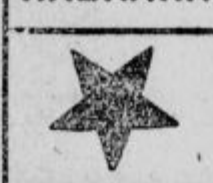
V ponedeljek, 12. svečana 1919 ob 9. uri dopoldne event. ob 3. uri popoldne se boče v Kazini 1. nadstropje, Kongresni trg št. 1 prodajalo: mize, stole, divane, velike ogledale in druge reči.

Baterije in ovoje

samo prve vrste nudi palečanje

K. A. KREGAR, Sv. Petra cesta 21-23.

KAVARNA

„ZVEZDA“

Naznanjam p. n. občinstvu, da otvorim dne 15. februarja t. l. v prostorih Kazine

„KAVARNO „ZVEZDA“

Erporočam se p. n. občinstvu, zagotavljam najsolidnejšo postrežbo pod skrbnim vodstvom

JOSIP IVANČIČ, kavarner.

Prodaja se nekdanja ljubljanska

predilnica.

Poslopje z obširnimi stavbišči leži tik glavnega kolodvora v Ljubljani. Prodajni pogoji se poizvedo v Ljubljani pri Zadrugi centrali, Miklošičeva cesta št. 8.

Slavnemu občinstvu javljam, da zopet nadaljujem svojo elektrotehnično obrt kakor napeljavam električne luči, motorjev, telefonov in hišnih zvoncev, strelodvodov itd.

Makso Sartory, elektrotehnik, Ljubljana, Zabjek št. 3.

Kranjska deželna podružnica

n.-a. dež. življenske in rentne, neozgodne in jamstvene zavarovalnice v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12, II. n.,

sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tudi z vojnim rizikom, otroških do, rentna in ljudska, neozgodna in jamstvena zavarovanja.

— Javen zavod. — Absolutna varnost. — Nizke premije. —

Prospekti zastoj in poštine prosto. — Spasobni zastopniki se sprejemajo pod najugodnejšimi pogoji.

Vabilo na subskripcijo.

Ustanovi se v kratkem

delniška družba „Triglav“

za izdelavo žitne kave in sadnih konserv.

Delnice so po 500 kron

Vabite se, da se udeležite subskripcije in da samo prijavo pošljete na predsednika pripravljalnega odbora g. Fr. Cerarja, tovarnarja v Domžalah, znesek se bo pozneje vplačal. Ako pa hočete podpisati znesek takoj vplačati, pošljite prijave in znesek Jadranski banki v Ljubljani ali Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani.

Za pripravljalni odbor delniške družbe „Triglav“: Fr. Cerar, M. Gostinčar, V. Jeretina.

SMRT

Podgane, miši

se popolnoma zatro s sredstvom „Ratten-tod“. Ako ni uspeha, se denar vrne. Stotine zahval. Cena K 4, 3 škatle K 9. Stenice, uši, bolhe, ščurki se uničijo z zalogo vred radikalno s „Thiera“ sredstvom. Cena 3 K, 3 kartone 7 K. Prašek proti mrčesu dodan 2 K. Bradavice, trdo kožo od strani brez bolečin v 3 dneh s korenino vred „RIABALSAM“. Uspeh zagarant. Cena 3 K, 3 lončki 7 K, 6 lončkov 11 K, 100 zahval. Semen, Kaschau, I. Ogrsko, Poštni predal 12-C, 315.

Hotelirji pozor!

Belgrad, središče Jugoslavije, je brez pohištva, hoteli in zasebne hiše so izropane, pomanjkanje na prenočiščih pa ogromno. Za eno posteljo in noč treba plačati 20 K in več. Kdor razpolaga s primerno in potrebnimi zmožnostmi, naj ne zamudi ugodne prilike in si osigura popolno

hotelsko opravo

(oprava, perilo, jedilno orodje, kuhinjska posoda, vrtna oprava itd.) ki se nahaja v blizu Predilnici, približno deset vagonov. Nabavna skupna cena od 250.000 do 300.000 kron. Ogled med 3. in 5. uro popoldne v Zadrugi centrali Miklošičeva cesta št. 8.

Zelo ugodna prilika za nakup!

Nikakega pomanjkanja več!

Proda se večja množina cikorijske, stolčenege popra, medu, raznega mila, pralnega praška,inga, več vagonov email-posode, manufakturnega blaga, narezanih podplati, več tisoč kg varig, železnih grabelj in koritov, brde za konje, več tisoč kosov sekir, kosa, več tisoč litrov praznih sedov itd.

Poizvedbe vsak dan od 9. do 11. ure v Zadrugi centrali, pisarna Miklošičeva cesta št. 8.

Sušilnice za sadje in sočivje

kompletne opreme za tovarne marmelade in konzerv. FRIDERIK ROTTER & Co. Dunaj IV.

DRV

na vagon naloženih, kupim več vagonov po najvišji ceni. Ponudbe z navedbo cene za 10.000 kg, kakovost, množina vagonov, pošljite takoj tvrdki JAKOB POGAČNIK, Ljubljana, Knaflcova ulica 15.

A. Sušnik,

trgovina z železino,

Ljubljana, Zaloška c. 21.

nudi cenj. odjemalcem svojo sedaj večjo zalogo železa, z ezniških sin, žice, žičnikov, pocinkane mreže za ograjo, cementa, strešne lepence, žično vrvi, samokolnice, štedilnike, kopalne banje, peči, strnišča, sesalke, raznovrstno orodje itd. po sedaj primernih cenah, na drobno in debelo.

500 kron

vam plačam, ako vaša kurja očesa, bradavice, otiščanci ne izginejo v treh dneh brez bolečin s mojim uničevalcem korenin „RIABALSAM“. — Lonček z jamstvenim pismom 3 K, 3 lončki 7 K, 6 lončkov 11 K. Na stotine zahvalnih in priznanih pisem. Zobebo odstrani „Fides“, pri najtrdozratnejšem revmatičnem zobobolu, ko odpovedo vsa druga sredstva, in pri votlih zobeh. Ako brez uspeha, denar nazaj. Cena 3 K, 3 tube 7 K, 6 tub 11 K. — Komany, Košice (Kassa) I. Postfach 12 C 216, Ogrsko.

Kupim dobro vpsajano

trgovino, eventu- elno hišo z vrtom

na prometnem kraju za trgovino, najraje na deželi v kakem vočjem trgu na Dolenjskem blizu železnice. Cenjene ponudbe naj se pošljejo na upravništvo „Slovenca“ pod šifro „Trgovina 49.000“ 1073.

Pozor!

Trgovci!

Pozor!

Barve

Pri naročilu 100 zavojev K 30 —, 500 „ K 25 —, 1000 „ K 20 —.

za 100 zavojev.

Razpošilja franko pošt. po povzetju

J. V. Hajdaš, Bedekovec, Hrvatska.

Prva kranjska vrvarna

zamore zopet postreči vrvarskim blagom

cenjene odjemalce z vse vrste, izdelano iz pr. stne, dolge konoplje, kakor pred vojno.

Cena določena. — Zahtevajte cenik.

Se priporeča

Jovan K. Adamič, Ljubljana.

Mesarske tehtnice!

lastnega izdelka ima o zalogi

tordka

Karol Usar

Maribor c./D., Grajska ulica št. 28.

Tovarna usko- uršinskih tehtnic!

Cene zmernne. — Popravila točna.